

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหงในครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ตามลำดับ ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และแบบการเรียนรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
3. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และแบบการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ นั้น มีนักจิตวิทยาการศึกษาทั้งในและต่างประเทศหลายท่าน ได้ศึกษาไว้ และเป็นที่ยอมรับนำมาใช้อย่างแพร่หลายถึงปัจจุบัน ซึ่งมีหลายแนวคิด ผู้วิจัยจึงค้นคว้ามานำเสนอในที่นี้เพียงส่วนที่สำคัญและเกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการเรียนรู้
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้
3. แบบการเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายของแบบการเรียนรู้
 - 3.2 ประเภทของแบบการเรียนรู้
4. กระบวนการเรียนรู้
5. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายคน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย ตามที่ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

Crow and Crow (อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2544, หน้า 85) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับเปลี่ยนแปลง การได้รับลักษณะนิสัย ความรู้ และทัศนคติทั้งหลาย การเรียนรู้จึงทำให้บุคคลมีการปรับตัวทั้งในด้านส่วนตัวและด้านสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนับได้ว่าเป็นเรื่องของการเรียนรู้โดยตรง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงใด ๆ จึงนับว่าย่อมมีการเรียนรู้เกิดขึ้นเสมอ ซึ่งถือว่ายู่ในกระบวนการเรียนรู้

Pressey, Robinson, and Horrock (อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี, 2544, หน้า 85) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2543, หน้า 80) ได้แบ่งกลุ่มคำอธิบายของการเรียนรู้เป็น 3 กลุ่มคือ

1. การเรียนรู้ คือ ผลที่ได้รับ (outcome) ความหมายของคำว่า การเรียนรู้ในกลุ่มนี้ได้แก่
 - 1.1 การเติบโต การเรียนรู้ คือ การงอกงาม การเติบโต ความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น
 - 1.2 ความเข้าใจ
 - 1.3 การเปลี่ยนแปลง
 - 1.4 ทุกสิ่งทุกอย่าง
 - 1.5 การได้มาซึ่งความรู้
 - 1.6 เก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.7 การค้นหาข้อมูล ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน
2. การเรียนรู้ คือ การประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนเรียนความรู้ใหม่ ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์ใหม่

3. การเรียนรู้ คือ กระบวนการ การเรียนรู้ตามความคิดของคนกลุ่มนี้ คือ การท่องจำ การสังเกตหรือการฝึกหัดต่าง ๆ หรือการลองผิดลองถูก

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2544, หน้า 87) ได้สรุปความหมายของ การเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับสิ่งเร้า และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวควรมีลักษณะที่ถาวรพอสมควร ซึ่งก็คือ การได้รับประสบการณ์นั่นเอง

อารี พันธุ์ณี (2544, หน้า 86) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลมาจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณหรือวุฒิภาวะ หรือพิสัยต่าง ๆ หรืออุบัติเหตุ หรือความบังเอิญต่าง ๆ

สุพัตราชาติบัญชาชัย (2549, หน้า 26) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านสมอง การกระทำ และประสบการณ์ โดยเกี่ยวข้องกับความจำ ความเข้าใจ การนึกคิด การรับรู้ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา การเรียนรู้ในเรื่องใดสามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การกระทำที่มีกระบวนการทางความคิดมาเกี่ยวข้องพร้อมกับการปฏิบัติ เพื่อเกิดข้อสรุปที่เป็นการเรียนรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำได้ ผลลัพธ์ทราบได้จากความเข้าใจของผู้เรียนรู้ต่อคำถามหรือประเด็นที่ต้องการความชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การเรียนจึงไม่ใช่การพูดลอย ๆ แต่ควรระบุว่า เป็นการเรียนรู้เรื่องอะไร คือ ต้องมีเป้าหมายที่จะเรียนรู้

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 326) กล่าวถึง การเรียนรู้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นอย่างอื่น เช่น เปลี่ยนจากการไม่รู้เป็นรู้ จากการทำไม่ได้เป็นทำได้ หรือเปลี่ยนจากชอบเป็นไม่ชอบ หรือในทางตรงกันข้ามจากการไม่ชอบเป็นชอบ การเรียนรู้เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากประสบการณ์ トラบใดที่ยังไม่มีการเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้น

จากการได้รวบรวมความหมายของการเรียนรู้จากนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากการได้รับข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใคนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อม อารมณ์ และอื่น ๆ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Dunn and Dunn (1993, pp. 3-4) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม (environment) เช่น เสียง แสง อุณหภูมิ และการจัดที่นั่งในห้องเรียน
2. ด้านอารมณ์ (emotion) เช่น แรงจูงใจ ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ โอกาสที่จะทำบางสิ่งบางอย่างตามแนวทางของตนเอง
3. ด้านสภาพสังคม (sociology) เป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนชอบ เช่น การเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้ที่อยู่ตามลำพัง จับคู่ปรึกษากับเพื่อน อภิปรายกลุ่มเล็ก ๆ ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือการศึกษาด้วยตนเองแบบผู้ใหญ่ และมีความต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ระเบียบแบบแผนที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอ
4. ด้านสภาพร่างกาย (physiology) เช่น สมรรถภาพทางกาย ช่วงเวลาที่ทำให้มีความสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ความต้องการพักผ่อนหรือการเคลื่อนไหวขณะที่ยังมีความต้องการอาหาร
5. ด้านจิตวิทยา (psychology) เช่น โลกทัศน์ในการวิเคราะห์ ความถนัดในการใช้สมอง เชียร์ศรี วิวิธศิริ (2541, หน้า 9) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้โดยทั่วไป มีองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้หลายประการ ดังนี้

1. ระบบประสาท เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนการเรียนรู้ที่สำคัญ เป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรม เพราะการเรียนรู้เป็นขบวนการทำงานที่สลับซับซ้อนของระบบประสาทที่ต่อเนื่องประสานงานกัน

2. ระดับสติปัญญา เป็นความสามารถอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลบังคับดัดแปลงพฤติกรรมได้ เช่น ระดับสติปัญญาสูง การเรียนรู้จะเร็ว ถ้าระดับสติปัญญาต่ำ การเรียนรู้จะช้าลง

3. แรงจูงใจเป็นสิ่งที่กระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ หรือทำให้การเรียนรู้นั้น บรรลุผลตามที่มุ่งหมายไว้

4. อารมณ์ มีผลต่อประสิทธิภาพทางปัญญาที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดำเนินไป อย่างเต็มความสามารถที่มีอยู่หรือไม่เพียงใดเช่นกัน อารมณ์บางชนิดให้ผลทางบวก คือ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในขณะที่บางชนิดเป็นอุปสรรค

5. ความเหนื่อยล้าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ อาจเกิดขึ้นทั้งทาง ร่างกาย และสมอง

6. การเชื่อมโยงในสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว คือ การที่บุคคลซึ่งเรียนรู้สิ่งใดหรือฝึกสิ่งใด ไปแล้วเกิดผลเนื่องไปยังการเรียนรู้สิ่งใหม่

7. การจำและการลืม การจำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ และการลืม เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

8. การพัฒนาการตนเองของบุคคล บุคคลย่อมมีแบบของการพัฒนาตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงควรพิจารณาให้ การเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

9. วัฒนธรรม บุคคลที่เติบโตมาในสังคมที่มีสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ย่อมมีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสังคมนั้น ๆ จะมีผลช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีและตรงกับ เป้าหมายมากขึ้น

10. องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่น่าสนใจในแง่จิตวิทยา มีดังนี้

10.1 ความพร้อม (readiness)

10.2 ความต้องการ (need)

10.3 แรงจูงใจ (motive)

10.4 การจำและการลืม (remembering and forgetting)

10.5 ทักษะคติ (attitude)

10.6 อารมณ์และการปรับตัว (emotion and adjustment)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542, หน้า 81-82) อธิบายว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. วุฒิภาวะ (maturity) หมายถึง ลำดับขั้นของความเจริญงอกงาม หรือพัฒนาการของแต่ละบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้าหรือการฝึกฝนใด ๆ วุฒิภาวะของแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปตามลำดับวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ วุฒิภาวะเป็นภาวะสุกถึงขีด หรือบรรลุถึงขั้นสุดยอดของการเจริญเติบโตเต็มที่ในระยะใดระยะหนึ่ง และพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามธรรมชาตินี้ไม่จำเป็นว่าเป็นการเรียนรู้ แต่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงต้องยอมรับความจริงว่า เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ ถ้ายังไม่ถึงขั้นวุฒิภาวะที่จะเรียนรู้และจำเป็นต้องรอคอย แต่ระหว่างที่รอคอยนั้น อาจมีการฝึกเพื่อเตรียมความพร้อม โดยฝึกทักษะเบื้องต้นให้เหมาะสมกับวัย

2. ความพร้อม (readiness) เป็นสภาวะของคนที่ จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ซึ่งความพร้อมนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ (maturity) ทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ นอกจากนี้ ความพร้อมทางการเรียนรู้ยังขึ้นกับการฝึกฝนเตรียมตัว ตลอดถึงความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้น ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ครูจะคำนึงถึงในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างรวดเร็วและเกิดผลดี เด็กจะต้องมีความพร้อม และถ้าเด็กถูกบังคับให้รู้สิ่งใดในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อม เด็กก็จะเกิดความคับข้องใจ และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

3. แรงจูงใจ (motivation) เป็นความปรารถนาที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้และแรงจูงใจจะก่อให้เกิดพฤติกรรม เนื่องจากมีแรงผลักดันเกิดขึ้น ดังนั้น ในการเรียนการสอน ครูจึงจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะช่วยเรียนรู้ก่อน จึงทำให้การเรียนรู้นั้นได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การเสริมแรง (reinforcement) เป็นการกระตุ้นให้คนเราระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ซึ่ง Skinner ได้เน้นถึงการเสริมแรงว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ โดยกล่าวว่า พฤติกรรมใดก็ตามที่ได้รับเสริมแรงอินทรีย์ก็มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของมนุษย์เป็นระบบของความเกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น อินทรีย์จึงแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อยขึ้น

5. การถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า การเรียนรู้สิ่งใหม่

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
12 มิ.ย. 2556
วันที่.....
เลขทะเบียน..... 209174
เลขเรียกหนังสือ.....

บางอย่างถ้าได้อาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นดีขึ้น เพราะเกิดการถ่ายโยงความรู้ในครั้งก่อนมาใช้กับการเรียนรู้ใหม่ จึงทำให้เรียนรู้สิ่งใหม่ได้เร็วขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลมีอยู่หลายปัจจัย สามารถแบ่งตามลักษณะที่มาได้ ดังนี้ ปัจจัยภายใน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม แรงจูงใจ การถ่ายโยงการเรียนรู้ อายุ ความสนใจ ประสบการณ์เดิม และความบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งข้อมูล สภาพแวดล้อม วิธีการเรียนการสอน บทเรียน และเวลาเรียน เป็นต้น

แบบการเรียนรู้

ความหมายของแบบการเรียนรู้ สำหรับนักการศึกษาไทยที่ได้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแบบการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ คือ สุรกุล เจนอบรม (2542, หน้า 14-16) เสนอแนวคิดว่ แบบการเรียนรู้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ของการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนชอบ และผู้เรียนคิดว่าจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด ในประเทศสหรัฐอเมริกา แบบการเรียนรู้ถือว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดของครู เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอน เพื่อหาหนทางนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างดี

ทิสนา แคมมณี (2546, หน้า 1) ให้ความหมายว่า แบบการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย ปกติในการศึกษาวิจัยเรื่องใด ๆ ผู้ศึกษาจะต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ ซึ่งในกระบวนการวิจัยจะมีการตั้งสมมติฐานหรือชุดของสมมติฐานขึ้นมา ซึ่งคือ คำตอบที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า

สรุปได้ว่า แบบการเรียนรู้ (learning style) หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บูรณาการจากลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ และความรู้สึกร่างกายของผู้เรียนแต่ละคน

ประเภทของแบบการเรียนรู้ ปัจจุบัน แบบแบบการศึกษาได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย เพื่อให้สอดคล้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแบบการเรียนรู้ของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านไว้ ดังต่อไปนี้

Kolb (1984, p. 41) ได้แบ่งแบบการเรียนรู้ ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. แบบคิดออกเนกนัย (divergent) เป็นแบบการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ประสบการณ์ ความรู้สึก การทำความเข้าใจกับประสบการณ์ที่ตนได้รับ ผู้เรียนแบบนี้มีความสามารถในการรับรู้ และสร้างจินตนาการต่าง ๆ ขึ้นเอง สามารถไตร่ตรองจนมองเห็นภาพรวม จะทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดที่หลากหลาย จะให้ความสนใจกับบุคคล วัฒนธรรมต่าง ๆ

2. แบบดูดซึม (assimilation) เป็นแบบการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรอง ความเข้าใจ ในประสบการณ์ที่ตนได้รับ และการใช้เหตุผลความคิด เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสรุปหลักการ สนใจในทฤษฎีต่าง ๆ มีการสนใจในหลักการเชิงนามธรรมมากกว่า ไม่ชอบลงมือปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงการนำทฤษฎีมาใช้

3. แบบคิดเอกนัย (convergent) เป็นแบบการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เหตุผล ความคิด และนำความคิดไปทดลองปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรม ไปปฏิบัติ สามารถสรุปหาวิธีการที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นผู้ที่ชอบใช้เหตุผล ชอบทำงานกับวัตถุมากกว่าบุคคล

4. แบบปรับปรุง (accommodation) เป็นแบบการเรียนรู้ที่เน้นการนำความคิดไปทดลองปฏิบัติ และการแสวงหาประสบการณ์ที่ผู้เรียนแบบนี้เป็นผู้ที่ชอบการปฏิบัติ ทดลอง มักทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้การปรับตัว มีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ตนคิดขึ้นเอง ชอบลองผิดลองถูก ชอบทำงานกับคน

Mann (1970, pp. 78-79) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียน และแบ่งแบบการเรียนรู้ออกเป็น 8 แบบ ดังนี้

1. แบบยินยอม (the compliant students) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้จะยึดเอางานเป็นหลัก ไม่สนใจประสบการณ์ด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของตน และพยายามไม่ให้งานอื่นมาแทรกแซงงานที่อาจารย์ได้มอบหมายให้ทำ เพราะถือว่าอาจารย์มีอำนาจในการให้คะแนน มักจะทำงานตามที่ผู้อื่นกำหนดให้ทำมากกว่างานที่เกิดจากความรู้สึกที่ตนอยากจะทำ และจะไม่ทำงานมากหรือน้อยเกินไป แต่จะทำให้พอเหมาะกับที่อาจารย์ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนแบบนี้จะตั้งใจทำงานเพื่อให้ถูกใจอาจารย์และผู้ปกครอง นอกจากนี้ ยังไม่ชอบห้องเรียนที่ขาดระเบียบและขาดการควบคุม สิ่งสำคัญของผู้เรียนแบบนี้ คือ ต้องการทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน

2. แบบวิตกกังวล (the anxious dependent students) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้จะมีความกระวนกระวายและต้องการความช่วยเหลือจากครู มีความวิตกกังวลมากกับการวัดผล และประเมินผลการเรียน และงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำในชั้นเรียน มักมีความรู้สึกว่าคุณไม่มีความสามารถ ความรู้สึกดังกล่าวนี้เมื่อผสมผสานกับแรงกดดันจากปัญหาภายนอก โดยเฉพาะจากผู้ปกครอง มีผลทำให้ผู้เรียนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการเรียนของตนเป็นอย่างมาก

3. แบบท้อใจ (the discouraged workers) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้มีทัศนคติต่อตนเองในทางลบ รู้สึกไม่พอใจตนเองเมื่อทำสิ่งใดไม่ได้ผล มักจะตำหนิตนเองว่าไม่ดี ไม่มีความสามารถ ชอบแยกตัวออกจากกลุ่มเพราะยึดเอาตัวเองเป็นหลัก โดยยกเอาปมด้อยที่มีอยู่มาเกี่ยวข้องกับผลการเรียนมากกว่าจะลบปมด้อยแล้วสร้างปมเด่นแทน

4. แบบอิสระ (the independents) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด มีสติปัญญาดี มีความรับผิดชอบ และมีความมั่นใจในตนเองสูง มีความสามารถที่จะมองสิ่งที่เรียนอย่างสัมพันธ์กัน มีวัตถุประสงค์และความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน การบีบคั้นจากครูหรือเพื่อนไม่ส่งผลกระทบต่อตัวเขา

5. แบบวีรบุรุษ (the heroes) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้มักจะเป็นพวกที่อยู่แนวหน้า มักเป็นที่รู้จักของคนอื่น ๆ เพราะเรียนเก่ง ผลงานของผู้เรียนแบบนี้มีทั้งประเภทสร้างสรรค์และสร้างปฏิกิริยา ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรงได้ การที่รู้สึกว่าตนมีความเด่นกว่าคนอื่น ๆ ทำให้มองเพื่อนร่วมชั้นว่ามีความด้อยกว่าตน

6. แบบวิพากษ์วิจารณ์ (the snipers) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้เป็นพวกที่มองโลกในแง่ร้าย มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับต่ำ (low self-esteem) ชอบนิินทาครู มีแนวโน้มที่จะเป็นปฏิปักษ์กับครู และมักจะหลบหลีกการเผชิญหน้ากับครูผู้สอน

7. แบบเรียกร้องความสนใจ (the attention seekers) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้มีแนวโน้มที่จะมีบทบาททางสังคมมากกว่าทางด้านการใช้สติปัญญา มักจะสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน ๆ เพื่อให้เกิดความชื่นชมในตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น พูดคุยโอ้อวดเล่าเรื่องตลกต่าง ๆ เพื่อให้มีคนอื่นสนใจ และเป็นที่ขอมรับในหมู่เพื่อนฝูงเพื่อปิดบังความสนใจในด้านการเรียนและสติปัญญาของตน

8. แบบสงบเงียบ (the silent students) ผู้เรียนที่มีลักษณะแบบนี้ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียน พูดน้อย และมักจะเงียบสงบ ไม่ชอบมีบทบาทในกิจกรรม ไม่ว่าจะในหรือนอกชั้นเรียน มีสัมพันธภาพกับครูน้อยมาก

Grasha and Reichman (1975, pp. 13-15) ศึกษาแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากตัวแปรหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ จากการที่ผู้เรียนมีปฏิริยาทางสังคมกับผู้สอน ผู้เรียนคนอื่น ๆ และงานหรือกิจกรรมทางการเรียน ซึ่งได้แบ่งแบบการเรียนรู้ออกเป็น 6 แบบ ดังต่อไปนี้

1. แบบแข่งขัน (competitive) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้จะตอบสนองต่อการเรียนชอบที่จะเอาชนะเพื่อนด้วยกัน โดยจะพยายามทำอะไรให้ดีกว่าคนอื่น ๆ มีความรู้สึกที่ต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมชั้นเพื่อรางวัลในการเรียน เช่น ผลการเรียนที่ดี ความสนใจจากผู้สอน กลุ่มนี้จะมองห้องเรียนเป็นเรื่องของการแพ้ชนะ ซึ่งตนต้องชนะเสมอ
2. แบบร่วมมือ (collaborative) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ คิดว่าสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด จากการแลกเปลี่ยนความคิดและความสามารถกับเพื่อนร่วมชั้น โดยจะให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อนในการทำกิจกรรม ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น จะมองชั้นเรียนเป็นที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการเรียนรู้บทเรียน
3. แบบหลีกเลี่ยง (avoidant) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ จะไม่สนใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้ในชั้นเรียน จะไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอน จะไม่สนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
4. แบบมีส่วนร่วม (participant) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ ต้องการที่จะเรียนเนื้อหาในรายวิชาที่ชอบเข้าเรียน โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับเอาความรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน และจะร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำ มีความรู้สึกว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่จะไม่สนใจกิจกรรมนั้นเลยหากว่ากิจกรรมนั้นไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่กำหนดไว้ในรายวิชา
5. แบบพึ่งพา (dependent) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ ไม่มีความสนใจใฝ่รู้ทางวิชาการ นอกเหนือจากสิ่งที่กำหนดไว้ในบทเรียนเท่านั้น โดยจะเรียนเฉพาะสิ่งที่ต้องเรียน เห็นผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งพึ่งพิง และยึดเอาบุคคลที่มีความเก่งเชี่ยวชาญเป็นแนวทาง จะปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกสั่งให้ทำ

6. แบบอิสระ (independent) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้ เป็นพวกที่ชอบคิดด้วยตนเอง ชอบทำงานด้วยตนเอง แต่จะฟังความเห็นของผู้อื่นด้วย กลุ่มนี้จะศึกษาเนื้อหาบทเรียน ก็ต่อเมื่อตนคิดว่าสำคัญ และเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง

Bandt, Meara, and Schmidt (1974, pp. 116-118) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ของ นักศึกษาตามบุคลิกภาพ และการแสวงหาความรู้ไว้ 12 แบบ คือ

1. แบบนักสืบ (the detective) นักศึกษาประเภทนี้มีความขยันหมั่นเพียรศึกษา เนื้อหาวิชาอย่างละเอียด แต่ไม่สามารถจัดระบบเนื้อหาที่สัมพันธ์กันเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษายังมีจุดอ่อน คือ ไม่สามารถทำข้อสอบ ประเภทที่ถามลึกซึ่ง ได้ดีกว่าถามความจำในเนื้อหา

2. แบบช่างานุเฉพาะ (the technician) นักศึกษาประเภทนี้เป็นพวกที่มีความสามารถสูง โดยเฉพาะในเรื่องของการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ

3. แบบนักใฝ่สันติ (the pacifist) นักศึกษาประเภทนี้ชอบความสงบ เข้าห้องเรียน เป็นประจำ จะจดบันทึกทุกข้อความที่อาจารย์สอน แต่ไม่สามารถจำข้อความหรือสิ่งที่จดได้ ดังนั้น นักศึกษาจึงได้รับความรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

4. แบบนักคิด (the idea man) นักศึกษาประเภทนี้พยายามตั้งทฤษฎีเป็นของตัวเอง มักตั้งคำถามที่ท้าทายในชั้นเรียน และชอบสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ หลังเลิกเรียนแล้วชอบศึกษาเนื้อหาอย่างลึกซึ้งตามลำพัง

5. แบบโดดเดี่ยว (the isolationist) นักศึกษาประเภทนี้มีความรู้มาก สามารถรายงาน แนวความคิดของนักทฤษฎีที่สำคัญได้ แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของนักทฤษฎี แต่ละคนได้

6. แบบนักปรับปรุง (the revisionist) นักศึกษาประเภทนี้มีแนวความคิด และค่านิยม เป็นของตนเองในการเรียนหรือกระทำการสิ่งต่าง ๆ จะมองภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ ก่อนที่จะ ศึกษาในรายละเอียด เพื่อที่จะเลือกปฏิบัติในแนวทางที่คิดว่า ทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ ความยากลำบากในการเรียนอยู่เสมอ

7. แบบมายา (the mask) นักศึกษาประเภทนี้มีความพร้อมในการเรียนการสอน เป็นอย่างมาก แต่มักจะเปิดเผยให้เพื่อนเห็นว่าตนเองยังไม่มีความพร้อมในการสอบ ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้เพื่อน ๆ อ่านหนังสือน้อยลง เป็นผลให้ตนเองมีผลการเรียนดีกว่าคนอื่น ๆ

8. แบบปิดบัง (the shadow) นักศึกษาประเภทนี้เป็นผู้ที่ขยันขันแข็งการท่องตำราเพื่อสอบ มักปิดบังความรู้เพื่อมิให้เพื่อนรู้ถึงความพร้อมในการเตรียมตัวสอบ

9. แบบนักปฏิบัติ (the pragmatist) นักศึกษาประเภทนี้ชอบการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และนักศึกษานี้จะเลือกวิชาที่เรียนอย่างรอบคอบ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. แบบนักสร้างสรรค์ (the innovator) นักศึกษาประเภทนี้มีเป้าหมายในการเรียนรู้ชอบการวิจารณ์และศึกษาเนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้ง มีความคิดที่เป็นอิสระและยืดหยุ่น ไม่ชอบการเรียนรู้โดยการท่องจำและระลึกได้

11. แบบลวงตา (the illusionist) นักศึกษาประเภทนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการตั้งใจเล่าเรียนมีพฤติกรรมร่วมกับเพื่อน ชอบเขียนสรุปคำบรรยายให้สั้น สะดวกเข้าใจง่าย บางครั้งก็ทำการบ้านล่วงหน้า มีความสนใจที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องให้เร็วที่สุด เขาจะทบทวนหนังสือแต่ละบท ทำเครื่องหมายหรือจดไว้ เพื่อให้อ่านได้ง่ายในภายหลัง เวลาส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนรู้ แต่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจได้เพียงเล็กน้อย เพราะการใช้วิธีท่องจำแต่ไม่เกิดการเรียนรู้ ในการสอบจะสามารถตอบได้ดี แต่ในด้านความรู้ความเข้าใจมีน้อย

12. แบบนักโทษทางปัญญา (the cognitive prisoner) นักศึกษาประเภทนี้ชอบการเรียนรู้แบบท่องจำเฉพาะประเด็นสำคัญเท่านั้น ไม่คำนึงถึงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดปัญหาในการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน เพราะมีความรู้อยู่ในวงจำกัด

Warren (อ้างถึงใน Kozma, Belle, & Williams, 1978, pp. 89-96) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ไว้ 2 ประเภท คือ

1. แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered) ประมาณครั้งของพวกนี้ชอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดชั้นเรียนแบบปล่อย ๆ ไม่มีตำราหรืองานมาบังคับ ชอบการสนทนามากกว่าการบรรยาย และต้องการเรียนในสิ่งที่พวกเขาสนใจ

2. แบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (instructor centered) พวกเขาเรียนได้มากที่สุดในการจัดชั้นเรียน โดยมีงานมอบหมาย และแสดงความต้องการออกมาชัดเจน ชอบให้ผู้สอนบรรยายกลุ่มใหญ่ ๆ มากกว่าสัมมนา และชอบการเรียนรู้ที่เป็นทางการ และจัดวางแผนการสอน

Hartman (1995, p. 76) วิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลและเสนอแนะวิธีการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองสไตล์การเรียนรู้แต่ละแบบ ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้แบบที่ 1 ควรใช้วิธีการทดลองในห้องทดลองฝึกปฏิบัติของภาคสนาม การสังเกต

รูปแบบการเรียนรู้แบบที่ 2 ใช้ตารางเวลา การจดบันทึก การระดมพลังสมอง

รูปแบบการเรียนรู้แบบที่ 3 ใช้การบรรยาย การทำรายงาน

รูปแบบการเรียนรู้แบบที่ 4 ใช้สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษาและให้ที่บ้าน

สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) เป็นวิธีการคิดและเรียนรู้ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ โดยส่วนใหญ่มักจะระบุจากลักษณะเฉพาะของบุคคล โดยบูรณาการลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ และความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนแต่ละประเภท ซึ่งผู้ที่นำไปใช้นั้นจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด และจากประเภทของการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ตัดสินใจใช้รูปแบบการเรียนรู้ของ Grasha and Reichman (1975) แต่เลือกมาเพียง 5 ประเภท ได้แก่ แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระ ซึ่งเป็นแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากที่สุด เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา การจัดการสอนจึงใช้สื่อเทคโนโลยีและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

กระบวนการเรียนรู้

เกษม วัฒนชัย (2544, หน้า 4-5) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาเด็กไทย และการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ โดยต้องคำนึงถึงเด็กเป็นศูนย์กลาง (child-centered) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self learning) โดยการให้ทักษะการเรียนรู้ เครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กและคนไทยพึ่งตนเองได้ มีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (lifelong education) และทักษะการคิดเป็นคือ คิดอย่างมีเหตุผล กระบวนการคิดตามหลักวิทยาศาสตร์

ทิสนา แจมมณี (2546, หน้า 1) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ มนุษย์เรียนรู้อย่างไรจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี คำถามนี้เป็นคำถามสำคัญซึ่งเราสามารถให้คำตอบได้ง่ายๆ โดยดูจากตัวเราเองเป็นหลัก เราทุกคนคงเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้มาด้วยกันทั้งนั้น เช่น เด็ก ๆ เมื่อเราเห็นอะไรที่เราไม่รู้จักเราจะใช้วิธีถามพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ บางทีเราเล่นอยู่กับเพื่อน เราก็ใช้วิธีถามเพื่อนในหลาย ๆ เรื่อง แต่การถามคงไม่ใช่วิธีเดียวที่เราใช้ในหลาย ๆ กรณีเราใช้วิธีการสังเกตดูผู้ใหญ่ว่าเขาทำอย่างไร แล้วเราก็ทำตาม ถ้าเราทำไม่ถูก ผู้ใหญ่ก็จะบอกและแนะนำวิธีที่ถูกให้เราทำ จนกระทั่งเราทำได้ เมื่อเราสังเกตเห็นพ่อแม่จัดแบ่งอาหาร ขนมผลไม้ไปให้เพื่อนบ้านและเราเห็นเพื่อนบ้านส่งขนมมาให้บ้านเรา เราก็เกิดการเรียนรู้ถึงการแสดงความมีน้ำใจต่อเพื่อนบ้าน เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (ทิสนา แจมมณี, 2546, หน้า 13)

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา หรือกระบวนการทางสมอง (a cognitive process) ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจ หรือการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (action on) ต่อข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เพียงการรับ (taking in) ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น
2. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (personal experience) ที่ไม่มีผู้ใดเรียนรู้หรือทำแทนกันได้
3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (a social process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย
4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำรวมทั้งการแก้ปัญหา และการศึกษาวิจัยต่าง ๆ
5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (active and enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน เกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนาน หรือท้าทายให้ “ใฝ่รู้สู้ยิ่งยาก”
6. การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (nurturing environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (anytime and anyplace) ทั้งใน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

8. การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง (change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (a lifelong process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนอยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกระบวนการที่ยั่งยืน ช่วยให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดี คือ เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการ

บุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2546, หน้า 11-12) กล่าวว่า ทักษะกระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้น ของกรมวิชาการเมื่อนำมาเทียบเคียงกับหลักอิทธิบาท 4 และวงจรเดมมิง (P-D-C-A) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณภาพ Q.C. ที่ได้รับการยอมรับจากวงการทั่วไป ดังข้อมูลที่ปรากฏ (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

เปรียบเทียบทักษะกระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้น กับอิทธิบาท 4 และวงจรเดมมิง

ทักษะกระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้น ของกรมวิชาการ	ความหมาย	กิจกรรมตัวอย่าง
1. ตระหนักในปัญหา และความจำเป็น ที่จะต้องแก้ปัญหา	1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ในสิ่งที่จะทำหรือ ตระหนักถึงความจำเป็น หรือคุณค่าของสิ่งที่จะทำ	1. Planning คือ การวางแผน เพื่อจะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคน ในกลุ่มมีส่วนร่วมรับรู้ ในปัญหาที่เกิดขึ้นและ ช่วยกันกำหนดแนวทาง ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

ตาราง 1 (ต่อ)

ทักษะกระบวนการเรียนรู้ 9 ชั้น ของกรมวิชาการ	ความหมาย	กิจกรรมตัวอย่าง
2. ทักษะวิเคราะห์วิจารณ์	2. วิริยะ คือ ความเพียรพยายามที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ	2. Doing คือ การลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้
3. สร้างทางเลือก อย่างหลากหลาย		
4. ประเมินทางเลือก		
5. กำหนดและลำดับ ขั้นตอนการปฏิบัติ		
6. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม		
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ	3. จิตตะ คือ การเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งกลางคัน	3. Checking คือ ตรวจสอบผลงานว่ามีคุณภาพหรือเป็นไปตามแผนงานหรือไม่
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ		
9. ประเมินผลรวม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ	4. วิมังสา คือ การใคร่ครวญหรือหมั่นตรวจสอบหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น	4. Acting คือ ปรับปรุงคุณภาพของผลงานให้เป็นไปตามแผนเพื่อตรวจสอบว่ามีข้อบกพร่องต้องแก้ไขให้ดีขึ้น

ที่มา. จาก การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (หน้า 33), โดย บูรชัย ศิริมหาสาคร, 2546, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บู๊คพอยท์.

ประเวศ วะสี (2544, หน้า 40-41) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุน กระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมี โอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์ โดยที่ครู ช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
2. คำนี้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกายและจิตใจ และสร้าง โอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ ที่หลากหลายและต่อเนื่อง
3. สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน
4. แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียน ได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็น กัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหาร่วมกัน
6. ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียน รวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิด การเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถ เรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
7. สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง
8. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับ ประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

วิทยากร เชียงกุล (2549, หน้า 40-43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สามารถทำให้เกิด การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. เอาใจใส่และสนใจ การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องรู้จักแบ่งความเอาใจใส่ ต่อวิชาที่เรียน หลีกเลียงที่จะวอกแวกไปคิดเรื่องอื่น การจะมีสมาธิเอาใจใส่ต่อวิชาที่เรียน

หรือหนังสือที่อ่านได้ อาจจะเริ่มจากการแสวงหาและรักษาไว้สิ่งที่น่าสนใจจากการเรียนรู้ เรื่องนั้น ๆ ความสนใจ จะทำให้เอาใจใส่และมีสมาธิ ไม่มีใครที่จะเรียนได้ดีจากสิ่งที่ตัวเอง ไม่สนใจ

2. การจำ เราทุกคนจำอะไรได้จำกัด โดยเฉพาะจากการฟังคำบรรยายอย่างเดียว การได้เห็นตัวหนังสือและภาพในแผ่นใส หรือภาพเคลื่อนไหวในสื่ออื่น ๆ ช่วยให้เราจำ ได้ดีกว่าฟังอย่างเดียว แม้กระนั้นเราก็ต้องจดโน้ตเพื่อกลับมาทบทวน ต้องอ่านหนังสือ ศึกษาจากสื่ออื่น ๆ เช่น จากอินเทอร์เน็ต ซีดีรอม ฯลฯ เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ถึงจะเข้าใจ และจำได้ดีขึ้น

กฎของการจำ มีรายละเอียด ดังนี้ (1) การทำความเข้าใจความหมายของข้อมูล จะช่วยให้คุณจำได้ดีขึ้น การท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง หมายถึง ท่องได้โดยไม่จำเป็น ต้องรู้ความหมาย มีข้อจำกัดและไม่ค่อยมีประโยชน์ แต่การจำข้อมูลที่เป็นที่มีความหมาย และรู้มีประโยชน์ เช่น สูตรคูณ ศัพท์ภาษาต่างประเทศนั้น เราต้องฝึกใช้ เช่น แก้วโทษเลข คณิตศาสตร์ เชื่อมโยงคำให้เป็นประโยคที่มีความหมายอย่างสม่ำเสมอ ถึงจะจำได้แม่นยำ (2) การจำแบบเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ ๆ เข้ากับข้อมูลที่คุณได้เรียนมาก่อน หรือการเชื่อมโยง ข้อมูลกับประสบการณ์ อารมณ์ จะช่วยให้คุณจำได้ดีขึ้น (3) เลือกหัวข้อที่สำคัญที่จะจำ เช่น หัวเรื่อง แนวคิดหลัก แนวคิดรวบยอด (concept) ที่สำคัญ (4) จัดข้อมูลที่จะจำให้เป็น ระบบ เรียงลำดับกันอย่างเป็นเหตุผล (5) การฝึกทำซ้ำ ๆ หรือการทวน อย่างเช่น การอ่าน ออกเสียง การท่องศัพท์ใหม่ ๆ หรือฝึกเขียนหลายครั้ง จะช่วยความจำได้ดีขึ้น (6) แบ่งหัวข้อ ข้อมูลขนาดยาวให้เป็นตอนสั้น ๆ เพื่อจะจำได้ง่ายขึ้น และ (7) สำหรับข้อมูลสำคัญที่จำเป็น ต้องท่องจำ การผูกให้คล้องจองกัน เช่น เป็นบทกลอน จะช่วยการจำได้ดีขึ้น

3. แรงจูงใจ จุดมุ่งหมาย และการรู้ความก้าวหน้าในการเรียนของเรา นักเรียน นักศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ไม่ได้เพียงเพราะมีอุปนิสัยในการศึกษาและเทคนิคการเรียนรู้ ที่ดีเท่านั้น แต่เป็นเพราะมีแรงจูงใจสูงนั่น คือ ต้องการที่จะเรียนรู้ เพราะเขาอยากรู้ อยากเห็น อยากมีความรู้หรือมีความทะเยอทะยานอยากไปประกอบอาชีพด้านนั้นด้านนี้ อยากเรียน ระดับสูงขึ้น อยากก้าวหน้า อยากประสบความสำเร็จในชีวิต

นอกจากนี้ นักเรียน/นักศึกษาที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่นั้นมักเป็นบุคคล ที่ทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้าของตนเองอย่างชัดเจน คุณจึงควรตรวจสอบความก้าวหน้า

งานเป็นนิสัยประจำ ตัวอย่างเช่น หลังจากจบบทเรียนหนึ่ง ๆ ให้บันทึกอย่างรวดเร็วจาก ความทรงจำเกี่ยวกับหัวข้อที่สำคัญ ๆ จากนั้นให้เปรียบเทียบกับบทเรียนเดิม บันทึกข้อเด่น และข้อของคุณ และข้อแก้ไขเพื่อปรับปรุงข้อดีของการเรียนคราวต่อไป

แรงจูงใจที่ดีนั้นเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับความสนใจในวิชา มีหลายวิธีที่จะทำให้ วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นที่น่าสนใจขึ้น พยายามอ่านหนังสือ ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับ ประวัติ และบทบาทของวิชานั้น ๆ หากความสัมพันธ์ระหว่างวิชานั้นกับวิชาอื่น ๆ ค้นคว้า วิธีที่สามารถนำวิชานั้นมาให้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หาสื่อ เช่น รูปภาพ สไลด์ รายการวิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น กิจกรรมเหล่านี้ ทั้งหมดจะกระตุ้นความสนใจ และก่อให้เกิดแรงจูงใจเพิ่มขึ้นกว่าการไปฟังคำบรรยาย หรืออ่านหนังสือเล่มที่อาจารย์สั่งให้อ่านแค่นั้น

4. การท่องจำ การท่องจำสูตรคูณเป็นประโยชน์ ช่วยทำให้เราคูณและหารได้ รวดเร็วขึ้นแต่คุณต้องเข้าใจก่อนว่าการคูณและหารคืออะไร เช่นเดียวกับสูตรคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อื่น ๆ การเข้าใจต้องมาก่อน การท่องจำยังมีประโยชน์ด้วยทางการเรียน ภาษา การเรียนคำศัพท์ใหม่ ๆ มักต้องเริ่มโดยการท่องจำแต่ต้องหาวิธีจำแบบเข้าใจความหมาย และเข้าใจความหมายแบบเชื่อมโยงของคำที่ผูกเป็นประโยคแล้ว หลังจากที่เรารู้ศัพท์ รู้สูตร กฎต่าง ๆ จะช่วยให้เราเรียนเนื้อหาวิชาที่ต้องใช้การจำสิ่งเหล่านี้ได้ดีขึ้น

5. การเรียนโดยวิธีซักถามและแสดงความเห็น การซักถามและอภิปรายในห้องเรียน ช่วยให้เราเรียนรู้ได้ดีกว่าการนั่งฟังฝ่ายเดียว นักเรียน นักศึกษา ที่ตรวจสอบความก้าวหน้า ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ จะเรียนได้เร็วกว่าบุคคลที่เรียนรูดหน้าไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้ ตรวจสอบสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว คนที่ศึกษาด้วยตนเอง อาจตรวจสอบความ ก้าวหน้าของ ตนเองได้ยากหน่อย การอภิปรายกับเพื่อน ๆ หรือในชั้นเรียน คือ การตรวจสอบตัวเองที่ดีว่า คุณเข้าใจมากพอที่จะอภิปรายให้คนอื่นฟังได้ดีมากน้อยแค่ไหน

การเรียนแบบอภิปรายยังเป็นการจัดระเบียบข้อมูลความรู้ใหม่ การคิดใหม่ ภายในใจคุณ และยังช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ และการหยั่งรู้จากการได้ฟังแนวคิดและ ประสบการณ์ของคนอื่นด้วย การอภิปรายจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีกว่าการนั่งฟังบรรยาย หรืออ่านหนังสือแบบเงียบ ๆ (นี่คือสิ่งที่การศึกษาทางไกล และการศึกษาแบบ e-learning ยังมีข้อจำกัดอยู่) ควรฝึกการอภิปรายเรื่องความรู้กับคนอื่น ๆ คนที่คุณจะพูดคุยด้วย

ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญก็ได้ สามารถเรียนรู้ด้วยการพูดคุยถึงความรู้ต่าง ๆ กับเพื่อน ๆ และครอบครัว แม้ว่าพวกเขาจะไม่เคยเรียนวิชานั้นเลยก็ตาม เพราะคนแต่ละคนก็มีองค์ความรู้ ประสบการณ์ และสามารถเรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายได้

6. การพัฒนานิสัยการเรียนที่ดี ถ้าคุณปรารถนาที่จะเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ คุณต้องเตรียมที่จะเลิกนิสัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพอย่างจริง ๆ จัง ๆ โดยขั้นแรก จดรายการนิสัยและกิจกรรมทั้งหมดที่ขัดขวางการเรียนของคุณ รวมทั้งนิสัย การเรียนที่ไม่ดี อย่างเช่น กิจกรรมประเภทดูโทรทัศน์มากเกินไป การผัดผ่อนการอ่านหนังสือ หรือการเรียนด้วยตนเอง ขั้นต่อมา จดรายการนิสัยที่ดีทั้งหมดที่คุณต้องการปรับปรุง เช่น กำหนดเวลาอ่านหนังสือ/ศึกษาด้วยตนเองวันละกี่ชั่วโมง แล้วก็ตัดสินใจที่จะเลิกนิสัยไม่ดี และลงมือทำตามนิสัยที่ดี โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ในตอนแรก ๆ มักจะปรับเปลี่ยนนิสัย ความเคยชินเดิมเพื่อ ไปทำตามแบบแผนพฤติกรรมใหม่ได้ยาก แบบแผนการเป็นนักเรียน นักศึกษาที่ดีนี้ อาจขอความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด บอกเกี่ยวกับความตั้งใจใหม่ของคุณ และขอร้องเขาให้เตือน เมื่อละเลย ให้สมาชิกครอบครัวหรือเพื่อนเป็นคนเตือนสติ จนกว่า แบบแผนพฤติกรรมใหม่จะพัฒนาเป็นกิจวัตรถาวร คือกลายเป็นนิสัยของตัวเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Griffin (1983, p. 153) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการเฉพาะบุคคลใด บุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง เกิดขึ้น โดยความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการและประเมินผลการเรียน ทั้งในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเรียนที่มีการร่วมมือกัน

Borich (1992, p. 286) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็นทั้งวิธีเรียนและ วิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ได้ความรู้โดยผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนในระดับสูง ได้แก่ การใช้เหตุผล การคิด แก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าการได้รู้ ได้เข้าใจ และนำไปใช้ ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ในขั้นต่ำที่เกิดได้ในการเรียนทั่วไป

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543, หน้า 34) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ว่า การที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่มาจากความต้องการของตนเอง มีแนวทางการทำงาน และความรับผิดชอบในงานของตนเอง มีการจัดการปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากความสมัครใจของบุคคลที่จะแสวงหาความรู้และศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับ ซึ่งการเรียนรู้นั้นอาจเกิดจากแรงจูงใจภายในของบุคคล เกิดจากความพึงพอใจส่วนตัว หรือเกิดจากกิจกรรมการเรียน และบุคคลสามารถกำหนดแนวทางการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Knowles (1975, pp. 15-17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

1. คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่าและดีกว่าคนที่ เป็นเพียงผู้รับรู้หรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียน สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติมากกว่า คือ เมื่อตอนเด็ก ๆ เป็นธรรมชาติที่จะต้องพึ่งพาผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดู และตัดสินใจแทนให้ เมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้น ก็ค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และชี้นำตนเองได้มากขึ้น
3. พัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดแก่นักเรียนนอก มหาวิทยาลัยเปิด และอื่น ๆ อีก รูปแบบของการศึกษาเหล่านี้ล้วนผลักระบบการรับผิดชอบไปที่ผู้เรียน ให้เป็นผู้เรียนด้วยตนเอง
4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นความอยู่รอดของชีวิตในฐานะที่เป็นบุคคล และเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็น โลกใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม มีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ และข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นเหตุผลไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

ไพฑูรย์ สนิลรัตน์ (2543, หน้า 34-35) กล่าวว่า บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า มีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงกว่า สามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าเมื่อเทียบกับคนที่เรียนโดยการเป็นเพียงผู้รับหรือรอการถ่ายทอดจากครู นอกจากนั้น การนำตนเองเพื่อการเรียนรู้ยังสอดคล้องกับการพัฒนาทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติ ทำให้บุคคลมีทิศทางการบรรลุภาวะจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่งได้ดี เช่น จากความรับผิดชอบต่ำสู่ความรับผิดชอบสูง หรือจากความเห็นแก่ตัวสู่การช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น ในขณะเดียวกัน การนำตนเองเพื่อการเรียนรู้ยังทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับพัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษาที่ล้วนแต่เน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้เอง เช่น หลักสูตร ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ เป็นต้น และที่สำคัญ การนำตนเองเพื่อการเรียนรู้ยังทำให้มนุษย์อยู่รอด เพราะมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ การนำตนเองเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้ตนเองสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Knowles (1975, p. 61) ได้สรุปลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็น 9 ประการ ได้แก่

1. ต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับผู้เรียน และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ นั่นคือ รู้ความแตกต่างระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้นำกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับใคร และเป็นคนที่สามารถนำตนเองได้

3. ความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านี้เป็นเหมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้และการช่วยเหลือบุคคลอื่น และการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น

4. ความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างสมจริง โดยความช่วยเหลือจากผู้อื่น

5. ความสามารถในการแปลความต้องการในการเรียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ในรูปแบบที่อาจจะทำให้การประเมินผลสำเร็จนั้นเป็นไปได้

6. ความสามารถในการโยงความสัมพันธ์กับผู้สอน ใช้ประโยชน์จากผู้สอน ในการทำให้เรื่องยากง่ายขึ้น และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา

7. ความสามารถในการหาบุคคลและแหล่งเอกสารวิชาการที่เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. ความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์ จากแหล่งวิชาการ และมีความคิดริเริ่มในการวางแผนนโยบายอย่างมีทักษะความชำนาญ

9. ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลของข้อค้นพบต่าง ๆ ไปใช้ อย่างเหมาะสม

รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 113-114) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยหรือประเมินความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง อาจจะโดยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

2. เลือกแหล่งที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการเรียนรู้ และถ้าจำเป็นก็อาจหามาตรการอื่น ในการเรียนที่ไม่ต้องเรียนรู้เองก็ได้

3. รู้จักพัฒนาเกณฑ์ที่ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง โดยการค้นหาคำตอบและ การให้เหตุผล

4. รู้จักถามเหตุผลของการมีกฎระเบียบ กระบวนการ หลักการและข้อสมมติฐาน ที่ยอมรับได้โดยปริยาย

5. ปฏิเสธที่จะเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้อื่น (ครูหรือผู้ฝึก) ต้องการ ถ้าเห็นว่า เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้

6. ตระหนักในทางเลือก ทั้งโดยยุทธศาสตร์การศึกษาและการแปลความหมาย และเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของตนเองอย่างมีเหตุผล

7. ทบทวนกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในฐานะเป็นพัฒนาการทางความรู้ และสังคม และสามารถปรับยุทธศาสตร์ของตนเองเพื่อเสริมศักยภาพในการเรียนรู้
8. มองเป้าหมาย นโยบาย และแผนอย่างอิสระ โดยปราศจากแรงกดดันจากผู้อื่น
9. พัฒนาความเข้าใจในความเป็นไปต่าง ๆ จนสามารถอธิบายกับผู้อื่นได้
10. สร้างกรอบแนวความคิดได้ชัดเจนอย่างอิสระ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแนวความคิด
เมื่อมีเหตุผล

11. สามารถแสวงหาความรู้ได้เองด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่พึ่ง
การเสริมแรงหรือรางวัลจากผู้อื่น

12. ระบุค่านิยมส่วนตัวและความสนใจของตัวเองได้

13. เต็มใจและสามารถยอมรับแนวความคิดอื่นที่ถูกต้อง และเผชิญกับการต่อต้าน
อุปสรรค รวมทั้งการวิจารณ์เป้าหมายของตนเองโดยปราศจากโทสะ

14. สามารถประเมินข้อบกพร่องและข้อจำกัดของตนเองในฐานะผู้เรียนได้
ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2548, หน้า 20-21) กล่าวถึง ทักษะพื้นฐานที่การเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองจำเป็นจะต้องมี 11 ประการ ได้แก่

1. มีความสามารถในการตัดสินใจว่าจะเรียนเพื่อรับความรู้หรือทักษะอะไร
2. มีความสามารถในการวินิจฉัยความจำเป็นในการเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นจริง
อาจด้วยความช่วยเหลือจากครูและเพื่อน
3. มีความสามารถในการแปลความจำเป็นของการเรียนรู้มาเป็นวัตถุประสงค์
ของการเรียนรู้รูปแบบที่เป็นไปได้ในการประเมินความสำเร็จ
4. มีความสามารถที่จะเชื่อมโยงครูหรือผู้อำนวยการผู้ช่วยเหลือ หรือ
ที่ปรึกษา และมีความคิดริเริ่มในการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้
5. มีความสามารถที่จะเชื่อมโยงกับเพื่อนให้เขาช่วยเหลือในฐานะที่เป็นแหล่ง
ความรู้
6. มีความสามารถในการชี้แจงแหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล และวัสดุที่เหมาะสม
ในแต่ละประเภทตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป
7. มีความสามารถในการเลือกใช้ทักษะยุทธวิธีอย่างมีประสิทธิภาพและด้วยความคิด-
ริเริ่ม

8. มีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้ได้รับความรู้ และทักษะ

9. มีความสามารถในการประเมินเกี่ยวกับความก้าวหน้าของงานตนเองและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คนอื่นได้

10. มีความสามารถในการสืบสวนและรับมือกับอุปสรรคการเรียนรู้

11. มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจขึ้นมาใหม่สำหรับการเรียนรู้

จากข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะต้องมีลักษณะ ดังนี้ มีความสมัครใจที่จะเรียนรู้โดยมีต้องบังคับ สามารถวางแผนและวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตนเองได้ สามารถประเมินข้อจำกัดในการเรียนรู้ของตนเอง มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และแหล่งความรู้ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุสู่จุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

สุมิตร คุณานุกร (2543, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ ดังนั้น สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน จึงเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์บรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดหลักสูตรและการสอนของอาจารย์ การนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในวิชาทางทฤษฎี

ปฏิบัติ และประลองนั้น ทำให้หลายรูปแบบและหลายวิธีการแต่ในสาระสำคัญแล้ว อาจจะ
 จำแนกการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้เนื้อหา
2. โดยครูและผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นเนื้อหาวิชาด้วยกัน
3. โดยการศึกษาเนื้อหาการทำงานด้วยตัวผู้เรียนเอง จากสื่อที่ครูผู้สอนได้จัดเตรียม

เอาไว้ ทั้งนี้ การที่จะเลือกลักษณะรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์
 การเรียนรู้แบบไหนนั้น ก็พิจารณาได้จาก

- 3.1 ระดับวัตถุประสงค์การสอนที่ต้องการ
- 3.2 ระดับพื้นฐานและความรับผิดชอบของผู้เรียน
- 3.3 ความยุ่งยาก ซับซ้อนของการเรียน การฝึก และภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น

ในการเรียนการฝึกดังกล่าวด้วย

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2543, หน้า 37) กล่าวว่า เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอน
 หรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ
 แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม แบบใช้
 การตัดสินใจ

2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคล ได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียน แบบการเรียนรู้
 ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้
 สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนชุดการสอน
 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาที่
 กลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มติวการประชุมต่าง ๆ การแสดงบทบาท
 สมมติ กลุ่มสืบค้นคู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้
 แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลองละคร เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์
 จำลองละคร บทบาทสมมติ

6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ปริศนาความคิดร่วมมือแข่งขันหรือกลุ่ม
สืบค้น กลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้น
เล่าเรื่อง (story line) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (problem-solving)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึงการกำหนดหรือการจัดมวลงประสพการณ์
ต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

หลักสูตร หลักสูตรนับเป็นหัวใจและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียน
การสอน เพราะในการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตรที่เป็น
แนวกำหนดเค้าโครงทั่วไปของเนื้อหา ความรู้และสาระรายวิชาต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เรียนได้มี
ความรู้ ประสบการณ์ เกิดทักษะ ความสนใจ และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ฉะนั้นจึงถือเป็น
หน้าที่โดยตรงของมหาวิทยาลัยที่จะต้องส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัด
ประสพการณ์ทั้งหลาย ให้สภาพการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เหมาะสม
กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้วางไว้ (สุมิตร คุณานุกร, 2543,
หน้า 3)

สุนน อมรวิวัฒน์ (2544, หน้า 84) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แนวกำหนดประสพการณ์
ทั้งมวลที่มุ่งหมายให้นักเรียน ได้รับการศึกษาทั้งในแง่วิจารณ์และพัฒนาทุกด้านครอบคลุม
ถึงการกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีฝึกอบรมเด็กในชั้นเรียน หลักสูตรมีฐานะ
เป็นมาตรฐานและเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการจัดประสพการณ์ให้แก่ นักเรียน ครูจึงสามารถ
เติมเสริมแต่งให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่นได้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 7) กล่าวว่า หลักสูตร (curriculum) มีความหมาย
ได้หลายอย่าง เมื่อศึกษาความหมายของหลักสูตรตามนิยามที่มีผู้ให้ไว้ สามารถจัดเป็น
กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (intended) กลุ่มที่มอง
หลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (actual zed) และกลุ่มที่มองหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่ม
ที่กล่าวมา กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็น สิ่งที่คาดหวังได้แก่ กลุ่มที่ให้ความหมายว่า หลักสูตร
คือ วิชาและเนื้อหาวิชา หลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษาหลักสูตรเป็นเอกสาร และที่หมายถึง
หลักสูตรเป็นแม่บท ส่วนกลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้แก่ กลุ่มที่ให้
ความหมายว่า หลักสูตร คือ ประสพการณ์

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2543, หน้า 2) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ กิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลาย ที่จัดให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์กิจกรรมและประสบการณ์ มีความหมายแตกต่างกัน กิจกรรมเน้นกระบวนการหรือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ไม่ได้บ่งบอกถึงความสำเร็จ ส่วนประสบการณ์มีจุดเน้นที่การเรียนของผู้เรียน ดังนั้นการจัดประสบการณ์ จึงหมายถึงการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนด แผนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความสนใจ ทักษะ ประสบการณ์ และความรู้สึที่ดีต่องานอาชีพ

วิธีการสอน กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษาสงเคราะห์ (2544, หน้า 30) ได้ให้แนวทางในการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูไว้ 4 ประการ คือ

1. Wittiness คือ ความสามารถที่ครูเดินรอบ ๆ ห้องเรียนตลอดเวลา เข้ามีส่วนร่วมได้ทันที แต่ครูจะต้องหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะการเรียนการสอน
2. Overlapping คือ สอนให้ทำกิจกรรมมากกว่าหนึ่งกิจกรรมในเวลาเดียวกัน เช่น การจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล
3. Momentum During Lessons คือ สอนให้นักเรียนขณะอุปสรรคและปัญหา และให้นักเรียนเห็นถึงการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน
4. Challenge and Variety in Assignments คือ สอนแบบจัดกิจกรรมที่หลากหลายท้าทายต่อความสามารถและความสนใจในการทำงานของนักเรียน

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2546, หน้า 15) กล่าวว่า ครูที่ดี จะต้องพยายามจัดเนื้อหาให้ตรงกับหลักสูตรเพื่อจะให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่วางไว้ เพราะจุดประสงค์เป็นแนวทางให้ผู้รับผิดชอบในการศึกษาทุกคนทราบจุดหมายปลายทางของการศึกษาทุกระดับ และเป็นแนวทางให้ผู้จัดการศึกษาพยายามจัดกิจกรรมและประสบการณ์แก่นักเรียน วิธีสอนที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือ นักเรียนเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่วางไว้

ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 152) กล่าวว่า วิธีการสอนที่ดีนั้น ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน จัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม วิธีการสอนเหล่านี้ ได้แก่

1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจร่วมทำกิจกรรม
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่เตรียมไว้
3. ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แนะนำหรือแก้ปัญหาตามความจำเป็น
4. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ให้ความคิดเห็น เพิ่มเติมข้อมูล และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า วิธีการสอน คือ การให้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ของผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ทั้งนี้ผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และผู้เรียน วิธีการสอนที่ดีควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และผู้สอนต้องพยายามสร้างความความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ความสามารถ ปลูกจิตสำนึก ในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

ครูผู้สอน สุรางค์ โคว์ตระกูล (2546, หน้า 4) สรุปว่า การเป็นครูนั้น ไม่เพียงแต่ จะต้องมีความรู้ทางวิชาการเพื่อจะสอนนักเรียนเท่านั้น แต่ครูยังจะต้องเป็นผู้ช่วยนักเรียน ให้พัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมด้วย ฉะนั้นครูต้องเป็นผู้ที่ ให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้มีความเชื่อและไว้วางใจครู พร้อมทั้งจะเข้าพบครู เวลาที่มีปัญหานอกจากนี้ครูจะต้องเป็นแบบฉบับที่ดีแก่นักเรียน

ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 6-7) ได้สรุปไว้ว่า คุณสมบัติของครูที่พึงปรารถนา และเป็นที่ยกย่องของสังคม ได้แก่

1. มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลุ่มลึก ครูต้องมีความสามารถวิเคราะห์ สกัดเอาแก่นของความรู้มาเสนอ ได้อย่างแม่นยำ และสามารถสังเคราะห์ความรู้นำมาใช้ ให้เป็นประโยชน์กับการเรียนการสอน
2. ติดตามความก้าวหน้าในเทคนิควิธีสอนตลอดเวลา
3. เป็นแบบอย่างในการคิดการทำ (role modeling) ครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ ผู้เรียนเป็นอย่างมาก การกระทำของครูจะอยู่ในสายตาของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา
4. เป็นนักจิตวิทยาการเรียนรู้ ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นอย่างดี
5. เป็นนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูต้องเข้าถึงแหล่งความรู้ใหม่ ๆ
6. เป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยจากอินเทอร์เน็ต และมัลติมีเดีย
7. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความสามารถด้านภูมิปัญญา ความรอบรู้ พยายามศึกษาหาความรู้ความก้าวหน้าของเนื้อหา มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียน มีคุณธรรม และจรรยาบรรณต่อวิชาชีพครู

ด้านการวัดผลและการประเมินผล การวัดผลและการประเมินผลจัดเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่มีแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอนตามจุดประสงค์จะมีการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ระหว่างการเรียนการสอนจะเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงผลการเรียนและเพื่อให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาของแต่ละภาคการศึกษา จะเป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

การวัดผลและการประเมินผล เป็นกระบวนการที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้และตรวจสอบระดับความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผลไว้ ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2544, หน้า 199) กล่าวว่า การวัดผลและการประเมินผลเป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นรูปธรรมคือ จะแสดงผลการวัดออกมาเป็นตัวเลข เพื่อแสดงว่านักศึกษามีความรู้มากน้อยเพียงใด การวัดผลจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำการวัดผลและประเมินผล การเรียนของนักศึกษาว่าได้ผลเพียงใด

ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 110-111) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การให้ค่าหรือตัวเลข เพื่อแสดงปริมาณกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หลังจากการใช้เครื่องมือวัด การประเมินผล คือ กระบวนการที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานในการตัดสิน

สรุปได้ว่า การวัดและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้า การทดสอบ มีเกณฑ์การพิจารณา เพื่อตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการเลือกรวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อรายงานสรุปสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ตัดสินใจในแนวทางเลือกที่เหมาะสม โดยตีความอย่างระมัดระวัง ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เมื่อมีหลักสูตรแล้ว จะมีการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรจะบรรจุจุดประสงค์ หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนอันเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการที่จะส่งเสริมให้ผลผลิต คือบัณฑิตที่จบออกไปสู่สังคมมีคุณภาพ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความสนใจและสรุปเกี่ยวกับการจัดระบบการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, หน้า 19) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลัก ดังนี้

1. ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน
9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย
10. จัดกิจกรรมโดยมีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน
11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมทุกครั้ง

ไสว พิกขาว (2544, หน้า 342) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือ สภาพของการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จึงนับว่าเป็น ความสามารถ และทักษะของครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องสะท้อนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดทุกข้อ โดยกิจกรรมนอกจากจะต้องสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะที่มุ่งเน้นทุกด้านตามจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว จะต้องสร้างมโนทัศน์ในสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่กำหนดอย่างชัดเจน ครบถ้วนและทันสมัย

2. ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาด้านทักษะ กระบวนการที่สำคัญหมายถึง การมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ และรวมถึงการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตรจริง

กระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไป คือ การจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการก็คือ การสอนที่ครูผู้สอนหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่จะจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติ และวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาวิชา รวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตรจริง

3. ความเหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ตนจะสอนก่อนว่าเป็นอย่างไร การคัดเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องคำนึงว่าจะจัดอย่างไรจึงจะเหมาะสมและสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตรจริง สภาพแวดล้อมนี้หมายรวมถึงทั้งในห้องเรียนในโรงเรียน และในชุมชน ครูต้องมีข้อมูลว่ามีวิทยากรท้องถิ่น หรือแหล่งวิทยากรใดบ้างที่ครูจะใช้ได้ เพราะอาจจะมีกิจกรรมบางอย่างที่ครูต้องการนำมาใช้แต่ทำไม่ได้ เพราะขาดแหล่งวิทยากรที่สำคัญ ๆ หรือครูมีเวลาและสถานที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่องเพียงใด ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพของห้องเรียน โรงเรียนและชุมชน โดยพยายามใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดความสามารถ และความสนใจเพื่อพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาการ การประกอบอาชีพ การดำรงตนในสังคม และบุคลิกภาพส่วนตน

การเรียนการสอนเป็นภารกิจสำคัญยิ่งของสถานศึกษา เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง การเรียนการสอนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หวังไว้

ตามแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ และตามความต้องการของสังคมในปัจจุบัน มีผลให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก และมีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายประการ ดังนี้

วิชัย ตันศิริ (2542, หน้า 69-70) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 ได้ระบุไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัด ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
3. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
5. การจัดการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลาทุกสถานที่ มีความประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

กล่าวโดยสรุป การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนควรดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยมุ่งพัฒนาความเจริญทุกด้านแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกได้มีส่วนร่วมฝึกฝน วิธีการแสวงหาความรู้ วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และจัดบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน ตลอดจนจัดให้เหมาะสมกับวัยความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันในหลายลักษณะ เช่น กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นแกน หรือการสอนที่ให้

ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ มาปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรม เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ กำหนดให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ และและการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา เนื่องจากสภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องไร้ขีดจำกัด ทำให้การจัดการเรียนการสอนในระบบเดิม ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2543, หน้า 36) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป

วสันต์ อดิศักดิ์ (2552) กล่าวว่า การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (leaner-centered approach) หมายถึง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง และเน้นเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ เป้าหมายของการเรียนการสอนยุคใหม่ คือ การให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ภารกิจที่สำคัญของผู้สอน คือ การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนจะเน้นบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกันเอง (cooperative learning) การเรียนการสอนแบบนี้ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (collaborative learning) การเรียนแบบโครงการ (projected-based learning) การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (problem-based learning) เป็นต้น

ความสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นภารกิจหลักที่มีกฎหมายรองรับ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องทำให้ได้ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ซึ่ง สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 11) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่แท้จริง และผู้เรียนได้ฝึกทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ทิตนา แคมมณี (2542, หน้า 15) ให้แนวคิดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก CIPPA Model ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (construct) โดยวิธีการแสวงหาข้อมูล ประสบการณ์ ศึกษาทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ สร้างความหมายแก่ตนเอง สังเคราะห์ ข้อมูล จัดระเบียบความรู้ จัดโครงสร้างความรู้ และสรุปความรู้
 2. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งกับบุคคล สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์
 3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย (physical participation) โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ
 4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการ (process learning) เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ
 5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (application) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย
- การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 37) อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายสาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิธีคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์จินตนาการและสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล ครุมีบทบาทปลูกเร้าและเสริมแรงในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรม ปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการประเมินและปรับปรุงตนเอง ยอมรับผู้อื่น สร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและเป็นพลโลก การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เกิดขึ้นได้ในหลาย ๆ ระดับ ทั้งในตัวผู้เรียน ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ระดับผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผล การพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของแต่ละคน ระดับห้องเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีทักษะ ดังนี้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 38)

1. ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้กับผู้อื่นอย่างมีความสุข
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ ครูเป็นผู้วางแผนขั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับห้องเรียนนี้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากครูและผู้เรียนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากรสนับสนุนการสอน ตลอดจนการจัดสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน

ระดับนอกเหนือห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

ระดับนอกห้องเรียนนี้ นอกจากมีส่วนร่วมใน 2 ระดับที่กล่าวมา ยังรวมถึงฝ่ายนโยบาย ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ กล่าวโดยสรุป การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการ การปฏิรูประบบการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 42)

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในปัจจุบันจึงต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ตรงตามแนวของการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึง หลักการพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ว่าจะต้องเป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดระเบียบบริบททางสังคมให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลัก 5 ประการ คือ

1. มีการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (mutual respect)
2. มีความรับผิดชอบและมีการตกลงร่วมกันในการที่จะไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้นั้น (share responsibility for learning and mutual commitment to goals)
3. มีการสื่อสารและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ (effective communication and feedback)
4. มีความร่วมมือและเต็มใจในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (cooperative and willingness to negotiate conflicts)
5. มีความมั่นคงปลอดภัยที่รับรู้ได้ในห้องเรียน (a sense of security in the classroom)

รูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจและง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ คือ โมเดลซิปปา (CIPPA Model) ซึ่งนำเสนอ รูปแบบโดย ทิศนา แจมมณี (2542) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้สามารถ นำไปใช้เป็นตัวชี้วัด หรือเป็นเครื่องตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ว่า กิจกรรมนั้นเป็นเน้นผู้เรียนศูนย์กลางหรือไม่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

“C” มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivism กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทางสติปัญญา

“I” มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม รอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ บุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วน

“P” มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

“P” มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ กิจกรรม การเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการเรียนรู้ เนื้อหาสาระต่าง ๆ การเรียนรู้กระบวนการเป็นการช่วยให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอย่างหนึ่ง

“A” มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง ปรามอท์ย์ ด่านประคิษฐ์ (2550) ได้สรุปรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem-Based Learning--PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดและดำเนินการ เรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็น การส่งเสริมให้เกิด การแก้ปัญหา มากกว่าการจำเนื้อหาข้อเท็จจริง เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็น กลุ่มและ พัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งวิธีการนี้จะทำได้ดีในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เพราะผู้เรียนมีระดับความสามารถทางการคิดและการดำเนินการด้วยตนเองได้ดี เจือใจ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความรู้เดิมของผู้เรียนทำให้เกิดความเข้าใจข้อมูลใหม่ได้ การจัดสถานการณ์ที่เหมือนจริง ส่งเสริมการแสดงออกและการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้โอกาสผู้เรียนได้ไตร่ตรองข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้เรียนตอบคำถาม จดบันทึก สอนเพื่อน สรุป วิพากษ์วิจารณ์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ได้ดี

2. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล (individual study) เนื่องจากผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ และความสนใจในการเรียนรู้ที่ แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็น ที่จะต้องมีเทคนิคหลายวิธี เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนในกลุ่มใหญ่ สามารถตอบสนอง ผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันได้ด้วย อาทิ

2.1 เทคนิคการใช้ Concept Mapping ที่มีหลักการใช้ตรวจสอบความคิดของ ผู้เรียนว่าคิดอะไร เข้าใจสิ่งทีเรียนอย่างไรแล้วแสดงออกมาเป็นกราฟิก

2.2 เทคนิค Learning Contracts คือ สัญญาที่ผู้เรียนกับผู้สอนร่วมกันกำหนด เพื่อใช้เป็น หลักยึดในการเรียนว่าจะเรียนอะไร อย่างไร เวลาใด ใช้เกณฑ์อะไรประเมิน

2.3 เทคนิค Know-want-Learned ใช้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ผสมผสาน กับ การใช้ Mapping ความรู้เดิม เทคนิคการรายงานหน้าชั้นที่ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองมา นำเสนอหน้าชั้นซึ่งอาจมีกิจกรรมทดสอบผู้ฟังด้วย

2.4 เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (group process) เป็นการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ ร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จ ตามวัตถุประสงค์

3. การเรียนรู้แบบสรคณิยม (constructivism) การเรียนรู้แบบนี้มีความเชื่อพื้นฐานว่า “ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการอาศัย ประสบการณ์แห่งชีวิตที่ได้รับเพื่อค้นหาความจริง โดยมีรากฐานจากทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญา การศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งนักทฤษฎีสรคณิยม

ได้ประยุกต์ทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญาการศึกษา ดังกล่าวในรูปแบบและมุมมองใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

3.1 กลุ่มที่เน้นกระบวนการรู้คิดในส่วนบุคคล (radical constructivism or personal constructivism or cognitive oriented constructivist theories) เป็นกลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นรายบุคคล โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนรู้วิธีเรียนและรู้วิธีคิด เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.2 กลุ่มที่เน้นการสร้างความรู้โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social constructivism or socially oriented constructivist theories) เป็นกลุ่มที่เห็นว่า ความรู้ คือ ผลผลิตทางสังคม โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น 2 ประการ คือ (1) ความรู้ต้องสัมพันธ์กับชุมชน และ (2) ปัจจัยทางวัฒนธรรมสังคม และประวัติศาสตร์มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4. การเรียนรู้จากการสอนแบบเอส ไอ พี (SIP) การสอนแบบเอส ไอ พี เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อฝึกทักษะทางการสอนให้กับ ผู้เรียนระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถเกี่ยวกับทักษะการสอน โดยผลที่เกิดกับผู้เรียนมีผลทางตรง คือ การมีทักษะการสอน การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะทางการสอนและผลทางอ้อม คือ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความร่วมมือในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการเรียนรู้

วิธีการที่ใช้ในการสอน คือ การทดลองฝึกปฏิบัติจริงอย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยการสอนแบบจุลภาคมีที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทในการฝึกทดลองตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุดการฝึก ขั้นตอนการสอน คือ ขั้นความรู้ความเข้าใจ ขั้นสำรวจ วิเคราะห์ และออกแบบการฝึกทักษะ ขั้นฝึกทักษะ ขั้นประเมินผล โครงสร้างทางสังคมของรูปแบบการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ในขณะที่ผู้เรียนฝึกทดลองทักษะการสอนนั้น ผู้สอนต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนอย่างใกล้ชิด สิ่งที่จะทำให้การฝึกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ความพร้อมของระบบ สนับสนุน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการสอน ห้องสื่อเอกสารหลักสูตรและการสอน และเครื่องมือ โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (self-study) การเรียนรู้แบบนี้เป็นการให้ผู้เรียนศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การจัดการ เรียนการสอน

แบบสืบค้น (inquiry instruction) การเรียนแบบค้นพบ (discovery learning) การเรียนแบบแก้ปัญหา (problem solving) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) ซึ่งการเรียนการสอนแบบแสวงหาความรู้ด้วยตนเองนี้ใช้ในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นรายบุคคล และ กระบวนการกลุ่ม

6. การเรียนรู้จากการทำงาน (work-based learning) การเรียนรู้แบบนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะ วิชาชีพ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยสถาบันการศึกษามักร่วมมือกับแหล่งงานในชุมชน รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการประเมิน

7. การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (research-based learning) การเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยถือได้ว่าเป็นหัวใจของบัณฑิตศึกษา เพราะเป็นการเรียนที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยตรง เป็นการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้ และการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยรูปแบบการเรียนการสอนอาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ การสอนโดยใช้วิธีวิจัยเป็นวิธีสอน การสอนโดยผู้เรียนร่วมทำ โครงการวิจัยกับอาจารย์หรือเป็นผู้ช่วยโครงการวิจัยของอาจารย์ การสอนโดยผู้เรียนศึกษา งานวิจัยของอาจารย์และของนักวิจัยชั้นนำในศาสตร์ที่ศึกษา และการสอนโดยใช้ผลการวิจัย ประกอบการสอน

8. การเรียนรู้ที่ใช้วิธีสร้างผลงานจากการตกผลึกทางปัญญา (crystal-based approach) การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ความคิดด้วยตนเองด้วยการรวบรวม ทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากการศึกษาด้วยตนเอง เหมาะสำหรับบัณฑิตศึกษา เพราะผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับศาสตร์ที่ศึกษามาในระดับหนึ่งแล้ว

วิธีการเรียนรู้เริ่มจากการทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตามแนวนี้ จากนั้นทำความเข้าใจในเนื้อหาและประเด็นหลัก ๆ ของรายวิชามอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดตามประเด็นที่กำหนด แล้วให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิดในประเด็นต่าง ๆ แยกทีละประเด็น โดยให้ผู้เรียนเขียนประเด็นเหล่านั้น

เป็นผลงานในลักษณะที่เป็นแนวคิด ของตนเองที่ผ่านการถกเถียง วิเคราะห์เจาะลึก จนตกผลึกทางความคิดเป็นของตนเอง จากนั้นจึง นำเสนอให้กลุ่มเพื่อน ได้ช่วยวิเคราะห์ วิจารณ์อีกครั้ง

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสำคัญในการปฏิรูป การศึกษาตามกฎหมายการศึกษาที่หน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ ศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเอง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2553) ได้อธิบายถึงความเป็นมาของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2514 ถึงปัจจุบัน ว่ามีรายละเอียด ดังนี้

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รับการสถาปนาเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 ณ บริเวณที่ดินทั้งหมดประมาณ 300 ไร่เศษ ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 กำหนดให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยแบบตลาดวิชา มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาการชั้นสูง และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีกระบวนวิชาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีประมาณ 2,780 กระบวนวิชา ระดับปริญญาโท 771 กระบวนวิชา ระดับปริญญาเอก 156 กระบวนวิชา จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี 72 สาขาวิชา ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 2 สาขาวิชา ระดับปริญญาโท 73 สาขาวิชา และสาขาวิชาระดับปริญญาเอก 20 สาขาวิชา โดยมีคณะวิชาที่รับผิดชอบ 13 คณะ 1 บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันที่จัดการเรียนการสอน 2 สถาบัน ได้แก่ สถาบันวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสถาบันศึกษานานาชาติ

กล่าวได้ว่า ตลอดระยะเวลา 38 ปี มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้พัฒนามาโดยตลอด ทั้งในด้านพัฒนาการวิชาการ พัฒนาสังคม โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ-

สังคมแห่งชาติ ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ทางด้านเทคโนโลยี จนปัจจุบันมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เปิดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัย อันได้แก่ การสอนทางไกล การเรียนการสอนแบบ e-learning การสอบด้วยระบบ e-testing การใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านบริหารและบริการ จนมหาวิทยาลัยได้ก้าวสู่การเป็น e-university ในระดับมาตรฐานสากล

เหตุผลที่ตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง

เหตุผลที่ตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีสาเหตุมาจากปัญหาการขาดแคลนที่เรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย เพราะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีสถานที่เรียนจำกัด ไม่สามารถรับผู้ที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ทั้งหมด เนื่องจากมีผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่ประสงค์จะเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยได้เข้ารับการศึกษารอบด้าน เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ผู้ประกอบการอาชีพ และขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั่วไป โดยเปิดรับสมัครนักศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวนและไม่มี การสอบคัดเลือก มีการจัดการเรียนการสอนแต่ไม่บังคับให้มาเข้าชั้นเรียน

ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548 อนุมัติในหลักการ ให้ยกฐานะมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสุโขทัยเป็นมหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตสุโขทัย เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย โดยสภามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้อนุมัติให้จัดตั้ง คณะธุรกิจการบริการและคณะสาธารณสุขศาสตร์ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน สังกัดมหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตสุโขทัย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

คณะ/สำนัก/สถาบันมหาวิทยาลัยรามคำแหงปัจจุบัน

คณะ/สำนัก/สถาบันมหาวิทยาลัยรามคำแหงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีหน่วยงานในระดับคณะสำนักและสถาบัน ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาและให้บริการด้านบริหารและวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะและสถาบันที่จัดการเรียนการสอน มีดังนี้ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันการศึกษานานาชาติ และสถาบันวิทยาศาสตร์-สุขภาพ

สำนักและสถาบันต่าง ๆ ที่บริการด้านบริหารและวิชาการ มีดังต่อไปนี้ สำนักงานอธิการบดี สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล สำนักหอสมุดกลาง สำนักเทคโนโลยีการศึกษา สำนักพิมพ์ สำนักกีฬา สถาบันคอมพิวเตอร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ สถาบันภาษา ศูนย์สื่อการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันกฎหมายไทย สำนักทดสอบทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิทยบริการ สำนักงานสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติต่างประเทศ สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักสหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ สำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ และสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วนภูมิภาค (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2

เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาด้านสถานที่เรียนไม่เพียงพอ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงได้เสนอแก้ไขปัญหาการขาดแคลนสถานที่เรียนต่อคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้มหาวิทยาลัยจัดตั้งวิทยาเขตขึ้น เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2522 ณ บริเวณที่ดินซึ่งมีผู้บริจาคจำนวน 150 ไร่ ตั้งอยู่ที่แขวงดอกไม้ เขต พระโขนง กรุงเทพมหานคร บนถนนสายบางนา-ตราด และมหาวิทยาลัยเปิดใช้วิทยาเขตนี้ เมื่อภาค 1 ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา โดยใช้เป็นสถานที่สอนกระบวนวิชาชั้นปีที่ 1 ของระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา สำหรับนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสฟังคำบรรยายที่มหาวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่จำนวนมากทั่วประเทศนั้น มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีการบรรยายสรุป ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังใช้เป็นสถานที่สอนสำหรับระดับบัณฑิตศึกษาในหลายสาขาวิชาอีกด้วย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วนภูมิภาค

ในปีการศึกษา 2538 มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในภูมิภาคและท้องถิ่นต่าง ๆ มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำรงชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเปิดสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติในจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดปราจีนบุรี และต่อมาได้เปิดสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติเพิ่มขึ้นอีก จนปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติขึ้นแล้วใน 25 จังหวัดทั่วประเทศ โดยเปิดทำการสอนแล้ว 21 จังหวัด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

1. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดอุทัยธานี
3. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดปราจีนบุรี
4. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดอำนาจเจริญ
5. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครพนม
6. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดแพร่
7. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครราชสีมา
8. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสุโขทัย
9. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดขอนแก่น
10. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดศรีสะเกษ
11. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดตรัง
12. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดอุดรธานี
13. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดลพบุรี
14. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดหนองบัวลำภู
15. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดชัยภูมิ
16. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเพชรบูรณ์
17. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดกาญจนบุรี
18. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสุรินทร์

19. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์
20. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสงขลา
21. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเชียงราย

สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติต่างประเทศ

สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติต่างประเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ขยายการเรียนการสอนสู่ต่างประเทศ ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ปวงชนชาวไทยในต่างประเทศทั่วโลก เพื่อนำการอุดมศึกษาไทยสู่สากลอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันได้ขยายสู่ 29 ประเทศทั่วโลก ดังนี้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี นครนิวยอร์ก นครลอสแอนเจลิส และนครชิคาโก
2. ประเทศแคนาดา ณ กรุงออตตาวา และนครแวนคูเวอร์
3. ประเทศสหราชอาณาจักร ณ กรุงลอนดอน
4. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ณ กรุงเบอร์ลิน และนครแฟรงก์เฟิร์ต
5. ประเทศฝรั่งเศส ณ กรุงปารีส
6. ประเทศเนเธอร์แลนด์ ณ กรุงเฮก
7. ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ณ กรุงเบิร์น
8. ประเทศเบลเยียม ณ กรุงบรัสเซลส์
9. ประเทศสเปน ณ กรุงมาดริด
10. ประเทศฮังการี ณ กรุงบูดาเปสต์
11. ประเทศอิตาลี ณ กรุงโรม
12. ประเทศสวีเดน ณ กรุงสตอกโฮล์ม
13. ประเทศเดนมาร์ก ณ กรุงโคเปนเฮเกน
14. ประเทศไอซ์แลนด์ ณ กรุงเรคยาวิก
15. ประเทศโปแลนด์ ณ กรุงวอร์ซอ
16. ประเทศนอร์เวย์ ณ กรุงออสโล

17. ประเทศสหพันธสาธารณรัฐออสเตรเลีย ณ กรุงเวียนนา
18. ประเทศบราซิล ณ กรุงมานามา
19. ประเทศสหรัฐอเมริกา ณ นครคูไบ
20. ประเทศออสเตรเลีย ณ กรุงแคนเบอร์รา และนครซิดนีย์
21. ประเทศนิวซีแลนด์ ณ กรุงเวลลิงตัน
22. ประเทศญี่ปุ่น ณ กรุงโตเกียว และนครโอซากา
23. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง นครกวางโจว และนครเซี่ยงไฮ้
24. ประเทศกัมพูชา ณ กรุงพนมเปญ
25. ประเทศสิงคโปร์
26. ประเทศเกาหลีใต้ ณ กรุงโซล
27. ประเทศมาเลเซีย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์
28. ประเทศเวียดนาม ณ นครโฮจิมินห์
29. ประเทศอินเดีย ณ กรุงนิวเดลี

การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2538 โดยได้มีการสอนโดยตรงจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ไปสู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ ส่วนภูมิภาค 3 จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มแรกได้เปิดสอนในระดับปริญญาตรี โดยใช้ Video Conferencing System ผ่านดาวเทียมไทยคมในย่านความถี่ C-Band โดยกระจายสัญญาณทิศทางเดียวไปยังสาขาวิทยบริการในส่วนภูมิภาค นักศึกษาที่เรียนอยู่ในห้องเรียนสามารถสอบถามและขอคำอธิบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนผ่านระบบโทรศัพท์ และโทรสารมายังอาจารย์ผู้สอนได้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

ในปีการศึกษา 2539 มหาวิทยาลัยได้พัฒนาเทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์โดยตรงสู่ห้องเรียนต่าง ๆ ในระบบ Direct To Home Broad Casting ผ่านดาวเทียมไทยคมย่านความถี่ Ku-Band ซึ่งปัจจุบัน

ออกอากาศผ่านทางไทยสกายเคเบิลทีวี ช่อง 10 นอกจากการใช้เทคโนโลยีสื่อสารแล้ว มหาวิทยาลัยยังได้จัดให้อาจารย์ไปบรรยายสรุป ณ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ ในจังหวัดต่าง ๆ เป็นประจำทุกวันเสาร์และอาทิตย์ เพื่อให้นักศึกษาในส่วนภูมิภาคได้ พบและขอคำปรึกษาจากอาจารย์ได้ และวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2539 มหาวิทยาลัยได้เปิดสอน ในระดับบัณฑิตศึกษา ณ สาขาวิทยบริการ 4 จังหวัด คือ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอำนาจเจริญ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

ในการเรียนการสอนระดับปริญญาโทในส่วนภูมิกานั้น อาจารย์ผู้สอนจะเดินทางไปสอนที่สาขาวิทยบริการฯ ต่าง ๆ หมุนเวียนกันไปทั้ง 4 จังหวัด เมื่ออาจารย์ไปบรรยาย ที่สาขาวิทยบริการฯ ใดก็จะทำการถ่ายทอดภาพและเสียงการบรรยายไปยังสาขาวิทยบริการฯ อื่น ๆ โดยใช้ Video Conferencing System ผ่านสัญญาณดาวเทียมไปสู่ห้องเรียน ด้วยวิธีนี้ จะทำให้นักศึกษาจากทุกสาขาวิทยบริการฯ ได้รับฟังการบรรยายจากอาจารย์ผู้สอนพร้อมกัน ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังสามารถสื่อสารโต้ตอบกับนักศึกษาจากทุกสาขา วิทยบริการฯ ในลักษณะของการสื่อสารสองทาง (two way communication) ได้อีกด้วย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553)

จากการขยายสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ และการขยายสาขาวิชาเพิ่มขึ้น ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง นับเป็นอีกก้าวหนึ่งที่ผลักดันและส่งเสริมทางการศึกษา อย่างแพร่หลายเพื่อบริการความรู้แก่นักศึกษาให้ทั่วถึงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังปณิธานที่มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้เป็นแหล่งวิทยาการแบบตลาดวิชา ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมาก)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วีรสิทธิ์ วงศ์วรรณ (2542) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่มีแบบการเรียนแตกต่างกัน พบว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแบบการเรียนแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มทักษะวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่มีระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง แบบพึ่งพา และแบบแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบอื่น ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน (2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแบบการเรียนรู้แตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่านักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง แบบพึ่งพา และแบบแข่งขัน นักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แบบอิสระมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบอื่น ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และ (3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีแบบการเรียนรู้แตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบอื่น ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

สุรางคณา เลี่ยมเพ็ชรรัตน์ (2543) ศึกษาเรื่อง *การศึกษาแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น: กรุงเทพมหานคร* พบว่า นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบอิสระ แบบแข่งขัน และแบบหลีกเลี่ยง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในชั้นปีที่ต่างกันมีแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยต่างกัน นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่างกันแต่ละระดับชั้นมีแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

เกษมศรี สุระสังข์ (2544) ศึกษาเรื่อง *แบบการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์* พบว่า (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีองค์ประกอบของแบบการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 แบบการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แบบคิดนอกเนกนัย องค์ประกอบที่ 2

แบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบหลักเลียง และองค์ประกอบที่ 3 แบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบวิตกกังวล (2) นักเรียนชายมีแบบการเรียนแบบคิอเนกนัยสูงกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกันมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบคิอเนกนัยไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่อการมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบคิอเนกนัย (3) นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบหลักเลียงไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกันมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบหลักเลียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำมีแบบการเรียนแบบหลักเลียงสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง และนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ปานกลาง และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่อการมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบหลักเลียง และ (4) นักเรียนที่มีเพศต่างกันและความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกันมีแบบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบวิตกกังวลไม่แตกต่างกัน

กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์ (2545) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ แบบพึ่งพา แบบร่วมมือ แบบแข่งขัน แบบอิสระ และแบบหลักเลียง ตามลำดับ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยสูงกว่าก่อนได้รับการสอนที่ยึดรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลการเรียนรู้ในระดับคุณภาพพอใช้ เมื่อประเมิน โดยใช้เกณฑ์ระดับคุณภาพ

ปริศนา ไจบุญ (2545) ศึกษาเรื่อง รูปแบบวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่นักศึกษาชอบมากที่สุด โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ สาขา และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การเรียนรู้ทางสายตา ยกเว้นนักศึกษาสาขาพลศึกษาที่ชอบการเรียนรู้ทั้งทางสายตา การฟัง และการเคลื่อนไหว วิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ควรมีการปรับปรุงในทุกด้าน ยกเว้นด้านทักษะการสอบ และด้านภาวะรบกวนหรือสิ่งแวดล้อม

เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า เพศหญิงมีวิธีการเรียนรู้ดีกว่าเพศชาย ในด้านแรงจูงใจ และด้านภาวะรบกวนหรือสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรวงสุคา ปานสกุล (2545) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ พบว่า การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอนลำดับ ได้แก่ (1) การค้นหาความจริง (2) การค้นหาปัญหา (3) การค้นหาความคิด (4) การค้นหาคำตอบ และ (5) การค้นหาคำตอบ ที่เป็นที่ยอมรับ รูปแบบการเรียนรู้ มี 3 ส่วน คือ (1) องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ (2) วิธีการเรียนรู้ และ (3) กิจกรรมเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือเป็นสภาพการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก โดยอาศัยเทคนิคคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิด และกรณีศึกษา เพื่อให้นำเสนอสถานการณ์ และสภาพปัญหาให้ผู้เรียนได้ปัญหาอย่างมีเหตุและเหมาะสมที่สุดในสภาพการณ์นั้น ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างเรียนแบบร่วมมือบนเว็บในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 5 ในระดับมากและมีความพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่อง กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เว็บการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการจัดรูปแบบการเรียนรู้

แสงเดือน ทวีสิน, นางนุช ภัทรนคร และธันยวิษ วิเชียรพันธ์ (2545) ศึกษาเรื่อง “สไตล์ การเรียนรู้ของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ระดับปริญญาตรี เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า (1) นักศึกษามากสุดร้อยละ 37.1 มีสไตล์การเรียนรู้แบบคอนเวอร์เจอร์ รองลงมา ร้อยละ 23.6 เป็นแบบไดเวอร์เจอร์ ร้อยละ 20.9 เป็นแบบแอกคอมมอเดเตอร์ และจำนวนน้อยสุดร้อยละ 18.4 เป็นแบบแอสซิมิเลเตอร์ และ (2) สไตล์การเรียนรู้กับเพศ สถาบัน ภาควิชา และชั้นปีของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.001

จิรภัทร น้อยนามบุญ (2546) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาภาคค่ำ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า นักศึกษาภาคค่ำ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เห็นด้วยกับรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วม และแบบพึ่งพา ในระดับมาก และเห็นด้วยกับรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบแข่งขัน แบบหลีกเลี่ยง ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ภาคค่ำ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้

แบบพึ่งพาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีอายุ และหลักสูตร ที่ศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ และแบบหลีกเลี่ยง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีคณะที่ศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง และแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นในรูปแบบการเรียนรู้แบบ อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไรไม่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พงษ์ศักดิ์ เป้นแก้ว (2546) ศึกษาเรื่อง *รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* พบว่า นักศึกษาชายมีรูปแบบ การเรียนรู้เป็นแบบอเนกนัย ต่างจากนักศึกษาหญิงที่มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ นักศึกษาที่มีอายุน้อยมีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบปฏิบัติ ต่างจากนักศึกษาที่มีอายุมาก ที่มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบอเนกนัย นักศึกษาต่างระดับชั้นปีมีรูปแบบการเรียนรู้เป็น แบบเดียวกัน คือ แบบปฏิบัติ นักศึกษาต่างสาขาวิชามีรูปแบบการเรียนรู้ต่างกันส่วนใหญ่ เป็นแบบปฏิบัติ รองลงมาเป็นแบบอเนกนัย นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีรูปแบบ การเรียนรู้แบบอเนกนัย ส่วนนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นแบบปฏิบัติ

สุภัทร จินปรุ (2546) ศึกษาเรื่อง *ผลของการเรียนรู้จากสื่อบนเครือข่ายที่พัฒนา ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ในวิชาสื่อการสอน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี* พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการทำความเข้าใจในการเรียน สรุปได้เป็น 3 รูปแบบตามลักษณะ ระดับของสถานการณ์ปัญหา คือ (1) ระดับปัญหาธรรมดา ผู้เรียนศึกษารายละเอียดจาก ฐานการข้อมูลในตำราและกรณีตัวอย่าง เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหา เข้าฐาน ในความช่วยเหลือ อภิปราย ชักถาม และสรุปเป็นคำตอบที่สมบูรณ์ (2) ระดับปัญหาที่ซับซ้อน ผู้เรียนตั้งสมมติฐานคำตอบจากปัญหา บูรณาการแนวคิดจากการศึกษากรณีตัวอย่าง ศึกษารายละเอียดที่สอดคล้องกับสมมติฐานจากฐานการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาและ อภิปรายแล้วสรุปคำตอบ และ (3) ระดับปัญหาที่ซับซ้อนมากที่สุด ผู้เรียนรวบรวม เรียบเรียง และจัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้รับเพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

จากตัวอย่างแผนการเรียนรู้และในเว็บไซต์อื่น ๆ แล้วนำมาร่วมมือกันอภิปราย ชักถาม นำไปจัดกิจกรรมในแผนการเรียนรู้ได้สำเร็จ การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อบนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ในด้านรูปแบบของสื่อ ด้านเนื้อหา และการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นอื่น ๆ คือ ผู้เรียนได้ร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการอภิปรายเสนอความคิดเห็น ให้เหตุผลซึ่งกันและกัน และแบ่งปันความคิดกับคนอื่น ๆ และช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้เรียน รู้สึกสนุกสนาน มีความกระตือรือร้น และทำทนายในการแก้ปัญหาเพราะเป็นปัญหาที่เป็น สถานการณ์ที่เป็นจริง มีอยู่ในยุคปัจจุบัน และมีความยากขึ้นไปเรื่อย ๆ อีกทั้งผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นหาคำตอบเอง ผู้เรียนสามารถจำเนื้อหาและวิธีการได้ดีเพราะผ่านการแก้ปัญหาจริง

สุรศักดิ์ ยอดหาญ (2546) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร มีรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากที่สุด จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 รองลงมาเป็นแบบอิสระ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 แบบร่วมมือ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 แบบพึ่งพา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.30 แบบแข่งขัน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 และแบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเพศ ปีที่เข้าศึกษา สาขาวิชา และสถาบันราชภัฏที่ศึกษาต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2547) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบที่ใช้ประสาทสัมผัสและการใช้ความรู้สึก (SF) มากที่สุดรองลงมาคือแบบที่ใช้ประสาทสัมผัสและการใช้ความคิด (ST) แบบที่ใช้ การหยั่งรู้และการใช้ความคิด (NT) และแบบที่ใช้การหยั่งรู้และการใช้ความรู้สึก (NF) ตามลำดับ และพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาในทุกวิชาเอกจะเป็นไปในทำนอง เดียวกันกับลักษณะของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยรวม ดังกล่าว ยกเว้นเฉพาะ นักศึกษาใน 4 วิชาเอกเท่านั้น คือ สุขศึกษา ภาษาอังกฤษ เกษตรกรรม และคหกรรม ที่พบว่า มีรูปแบบการเรียนรู้แบบ NF มากกว่าแบบ NT

ครรรจิต ทะกอง (2547) ศึกษาเรื่อง *รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์* พบว่า นิสิตวิทยาลัยนานาชาติทั้ง 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว และสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ ด้านการใช้ความรู้สึกทางกายภาพ การสมาคม การควบคุมความเป็นไปได้ และการจัดการ กับความคิดไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านแนวทางในการทำงานนั้น พบว่า นิสิตสาขาวิชา- การจัดการทรัพยากรมนุษย์ใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบเปิดกว้างมากกว่านิสิตสาขานิติศาสตร์ และการจัดการท่องเที่ยว เพศชายและหญิง ใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้านการควบคุมความเป็นไปได้ แนวทางในการทำงาน และการจัดการกับความคิดไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้ความรู้สึก ทางกายภาพนิสิตหญิงใช้การมองเห็นมากกว่านิสิตชาย ด้านการสมาคมนิสิตหญิง ใช้การเรียนรู้ จากผู้อื่นมากกว่านิสิตชาย และนิสิตชายใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่านิสิตหญิง นิสิต ชั้นปี 1, 2 และ 3 มีรูปแบบการเรียนรู้ด้านการใช้ความรู้สึกทางกายภาพ การควบคุม ความเป็นไปได้ แนวทางในการทำงาน และการจัดการกับความคิด ไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการสมาคมนิสิตชั้นปี 2 และปี 3 ใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า นิสิตชั้นปี 1 นิสิตที่มี ระดับผลการเรียนต่ำและสูง ใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้านการสมาคม การควบคุมความเป็นไปได้ แนวทางในการทำงาน และการจัดการกับความคิดไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้ความรู้สึก ทางกายภาพนิสิตที่มีระดับผลการเรียนสูงใช้การมองเห็นมากกว่านิสิตที่มีระดับผลการเรียนต่ำ รูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตวิทยาลัยนานาชาติแต่ละรูปแบบมีความสัมพันธ์กัน โดยรูปแบบ การเรียนรู้ด้านการควบคุมความเป็นไปได้มีความสัมพันธ์กับด้านการจัดการกับความคิด มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านแนวทางในการทำงาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบ การเรียนรู้กับผลการเรียน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ด้านการใช้ความรู้สึกทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับระดับผลการเรียน ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับผลการเรียน

สุนทร จิตต์สว่าง (2547) ศึกษาเรื่อง *การศึกษาแบบการเรียนรู้ของนักเรียน* *ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่างกัน* พบว่า (1) นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแบบการเรียนรู้ 6 แบบ คือ แบบมีส่วนร่วม แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน แบบอิสระ และแบบหลีกเลี่ยง แบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นแบบการเรียนรู้ ที่อยู่ในเกณฑ์สูง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน แบบอิสระ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ส่วนแบบหลักเฉียงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูง มีแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์สูง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน แบบอิสระ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนแบบหลักเฉียงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำมีแบบการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน และแบบอิสระอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนแบบหลักเฉียงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และ (3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่างกัน มีแบบการเรียนรู้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภาพ ปาทะรัตน (2547) ศึกษาเรื่อง *การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ* พบว่า การจัดงานกิจกรรมนักศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้งานกิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาในหลักสูตรที่จะนำไปสู่การค้นคว้าวิจัย และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างมีทิศทาง และสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน สำหรับการพัฒนารูปแบบงานกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ (1) แนวทางการจัดงานกิจกรรมนักศึกษา จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดเป็น โครงการต่อเนื่องและ โครงการประจำปีของแต่ละฝ่าย โดยจัดให้นักศึกษามีเวลาว่างที่ตรงกันทุกชั้นปี 1-2 คาบต่อสัปดาห์และนำมากำหนดเป็นนโยบายของสถาบัน (2) วิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา ควรจัดให้งานกิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาตามหลักสูตรที่มีการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับรายวิชาและสามารถนำรายวิชานอกหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักศึกษามาเทียบกับรายวิชาตามหลักสูตรได้ (3) กลไกการบริหารงานกิจกรรมกิจกรรมนักศึกษา ควรกำหนดให้อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถนำผลงานกำหนดเป็นภาระงานได้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมระหว่างสถาบันทั้ง 3 พระจอมเกล้า พร้อมกับจัดสรรงบประมาณให้นักศึกษาในส่วนของ การอำนวยความสะดวก และติดต่อประสานงาน ไร่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 และส่งเสริมการบูรณาการกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับทุกชุมชนเพื่อจัดให้เป็นแนวทางในการบริหารงานของนักศึกษา และ (4) การพัฒนางานกิจกรรมนักศึกษา ต้องมีการวางแผนงานกิจกรรมนักศึกษา โดยส่งเสริมการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมอาจารย์ร่วมงานกิจกรรมนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการฝึกอบรมให้กับชุมชนหรือสังคมโดยรวม พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการบันทึกผลงานกิจกรรมของนักศึกษาลงในใบบันทึกผลการเรียน (transcript)

ธวัชชัย ดวงคำ (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้รับการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดหนองคาย พบว่า รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้รับการศึกษาที่ประสบความสำเร็จจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดหนองคาย มีกระบวนการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร หนังสือตำราต่าง ๆ การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมสาขาช่าง การเรียนรู้จากครูผู้สอนโดยตรง การฝึกในกิจการหรือการฝึกงาน และการรับงานมาทำ ซึ่งสังเคราะห์เป็นรูปแบบ ดังนี้ คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบปรับปรุง รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา และรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ

แสงดี ปรีชาประพาพงศ์ (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่มี เพศ ภาควิชา และหลักสูตรต่างกัน จะมีระดับความคิดสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาจะมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์-อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่มี เพศ และหลักสูตรต่างกัน มีรูปแบบการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นนักศึกษาที่มีภาควิชาต่างกัน จะมีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาจะมีรูปแบบการเรียนรู้แบบแอกคอมมอดเตเตอร์ ซึ่งหมายถึงรูปแบบการเรียนรู้ ที่ผสมผสานระหว่างประสบการณ์จริงเชิงรูปธรรมผสมผสานกับทดลองและปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเวอร์เจอร์ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ ($R = 0.171$) กล่าวคือ นักศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูง จะมีรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเวอร์เจอร์ หมายถึง การเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงนามธรรมผสมผสานกับการทดลองและปฏิบัติ

ญาณิศา บุรณะชัยทวี (2549) ศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ (learning styles) ของนิสิตวิชาโทภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ”

พบว่า นิสิตวิชาโทภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบการมองภาษา (visual verbal) มากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบการมองภาพ (visual nonverbal) ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ น้อยที่สุด คือ การเรียนรู้แบบการฟัง (auditory) นิสิตหญิง มีรูปแบบการเรียนรู้แบบการมองภาษามากที่สุด นิสิตชายมีรูปแบบการเรียนรู้แบบการลงมือปฏิบัติ (tactile/kinesthetic) มากที่สุด

ประยูทธ ไทธานี (2550) ศึกษาเรื่อง *แบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย-ราชภัฏนครราชสีมาตามทฤษฎีสมองซีกซ้ายและซีกขวา* พบว่า ในภาพรวม นักศึกษาชอบแบบการเรียนรู้แบบนักมนุษยนิยม แบบนักสร้างสรรค์ และแบบนักบริหารจัดการในระดับมาก ส่วนแบบนักคิดชอบในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยจำแนกตามคณะ ชั้นปี เพศ และระดับความสามารถทางการเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักศึกษาต่างคณะ ต่างชั้นปี ต่างเพศ และมีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกันชอบแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

อนันตนิจ โปธิ์ถาวร (2550) ศึกษาเรื่อง *การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการเรียนวิชาแคลคูลัส 2 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล-ศรีวิชัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่างกัน* พบว่า (1) นักศึกษามหาวิทยาลัย-เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ลงเรียนวิชาแคลคูลัส 2 มีรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบหลีกเลี่ยง แบบอิสระ และแบบแข่งขัน ตามลำดับ แบบร่วมมือ เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์สูง และแบบแข่งขันอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (2) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาแคลคูลัส 2 สูง มีรูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้ รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบร่วมมือ และแบบแข่งขันอยู่ในเกณฑ์สูง ส่วนรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วม จะอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นักศึกษาที่เรียนวิชาแคลคูลัส 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาอยู่ในเกณฑ์สูง รูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วม แบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (3) นักศึกษาที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน แบบอิสระ และแบบร่วมมืออยู่ในลักษณะที่สูง และมีรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพาในลักษณะที่ต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาแคลคูลัส 2 สูง และ (4) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์แตกต่างกัน มีลักษณะรูปแบบการเรียนรู้โดยเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธี ไทยเกิด (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้เรียนมีระดับการเรียนรู้แบบร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาแบบเอกนัย แบบพึ่งพา แบบอิสระ แบบคิโดเนกนัย ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนแบบแข่งขันและหลีกเลี่ยง ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่า คุณลักษณะผู้เรียนด้านสังคมและครอบครัวของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้ แบบคิโดเนกนัย ด้านความสนใจในการเรียนและแรงจูงใจกับรูปแบบการเรียนรู้แบบเอกนัย ด้านความสนใจในการเรียนและแรงจูงใจของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ ด้านเจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ด้านความสนใจในการเรียนและแรงจูงใจกับรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านความสนใจในการเรียนและแรงจูงใจของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และด้านความสามารถในการเรียนของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตามที่ได้รวบรวมผลการวิจัยของแต่ละท่านในประเทศนั้น ส่วนใหญ่ผลการวิจัยจะสอดคล้องกัน จะแตกต่างกันก็ต่อเมื่อใช้แบบการวัดแบบการเรียนต่างกันตามทฤษฎีที่ได้ใช้นำมาเป็นหลักการในการทำการวิจัยเท่านั้น และแบบวัดที่นิยมใช้ในการทำการวิจัยก็คือ แบบการเรียนตามที่ Grasha and Reichman (1975) ซึ่งเป็นการแบ่งการเรียนที่เข้าใจง่ายและแบ่งแยกแบบการเรียนไว้ค่อนข้างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแบบในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาเรื่องแบบการเรียนรู้ในต่างประเทศ ได้มีผู้วิจัยไว้หลายท่านเช่นกัน ตามที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาต่อไปนี้

Diaz and Cartnal (2000) ศึกษาเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์กับในชั้นเรียนปกติ โดยใช้แบบวัดแบบการเรียนรู้ของ Grasha and Reichman (1975) พบว่า ผู้เรียนที่เลือกเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์จะมีแบบการเรียนรู้

แบบอิสระ (independent learners) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ผู้เรียนเต็มใจเรียนรู้ร่วมกัน ถ้าผู้สอนพร้อมที่จะให้คำแนะนำและเอาใจใส่ และชอบแรงจูงใจภายในมากกว่าการให้รางวัล

Ford and Chen (2000) ศึกษาเชิงประจักษ์ในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวทางการใช้สื่อ และการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมการเรียนและศักยภาพของนักศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ การทบทวนและสรุปบทเรียนด้วยสื่อการสอนที่ทันสมัย แบบการคิด ประสพการณ์เดิม แรงจูงใจ อายุ เพศ และแนวทางการจัดการเรียนรู้

Sung (2000) ศึกษาการตั้งค่ารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมต้นในไต้หวัน พบว่า นักเรียนเกรด 7 เกรด 8 และเกรด 9 ในประเทศไต้หวัน มีความชอบแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเพศ โดยนักเรียนชายและหญิงมีความแตกต่างในเรื่องแบบการเรียนรู้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ต่างกันในด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง จำนวนพี่น้องในครอบครัว ลำดับที่ของการเป็นบุตร และระดับการศึกษาสูงสุด

McLaughlin (2001) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษารูปแบบการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับบทเรียนบนเว็บและรูปแบบการเรียน พบว่า ผู้เรียนพอใจในบทเรียนบนเว็บ และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนกับการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บแต่ละรูปแบบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Fritz (2002) ศึกษาการใช้แบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบ Active Learning พบว่า การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็น Active Learner นั้น จะต้องเริ่มต้นที่การสำรวจค้นหาตัวตนของผู้เรียนก่อนว่า ชอบหรืออดทนที่จะเรียนรู้ในแบบใด ในแต่ละรายวิชา (ในผู้เรียนคนเดียวกันจะใช้แบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เมื่อเรียนในแต่ละรายวิชา) ขั้นตอนต่อไป ผู้เรียนจะต้องรู้วิธีบริหารจัดการเวลาในการเรียนรู้วิธีบันทึกย่อคำบรรยายที่มีประสิทธิภาพ รู้วิธีเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญในหนังสือประกอบการเรียน และรู้วิธีการจัดระบบของข้อมูลความรู้ของตนเอง

Chen (2005) ศึกษาผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจูงใจการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองของนักเรียนไต้หวันในทักษะภาษาอังกฤษด้านความสามารถในการฟัง การอ่าน และการพูด พบว่า กลุ่มที่เรียนรู้แบบร่วมมือมีผลการเรียนดีกว่า เพราะมีแรงจูงใจ

และสิ่งกระตุ้นในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ความสามารถด้านการฟัง การอ่าน และการพูดพัฒนาดีขึ้น และช่วยให้ความสัมพันธ์กันในกลุ่มดีขึ้นอีกด้วย

จากผลการวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ สรุปได้ว่า มีการศึกษาแบบการเรียนรู้จากหลายทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งผลการวิจัยอาจแตกต่างกันตามทฤษฎีที่ต่างกันออกไป แต่สำหรับทฤษฎีที่เหมือนกัน และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน ผลการวิจัยของแต่ละท่านค่อนข้างจะสอดคล้องกัน คือ นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วมมากที่สุด และรองลงมาคือ รูปแบบการเรียนรู้แบบฟังพา และแบบอิสระ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาแบบการเรียนรู้ ตามแบบการเรียนรู้ของ Grasha and Reichman (1975) ที่เข้าใจง่าย และแบ่งแยกแบบการเรียนรู้ไว้ค่อนข้างชัดเจน แต่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียง 5 แบบ ได้แก่ แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบฟังพา และแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา แบบการเรียนรู้แบบแข่งขันจึงเป็นแบบการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติน้อยมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาเพียงแค่ 5 แบบการเรียนรู้ตามที่กล่าวมา